Directa

Novembre 2025
#594
5 €

Espionatge israelià als nostres telèfons

Directa

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel.: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
directa.cat
Dipòsit legal: B 16982-2016
ISSN 3081-4634
ISSN edició impresa 3081-4626

La *Directa* s'imprimeix a Lerigraf SL,
C. de la Premsa, 2, Alcoletge, Lleida.

Aquesta publicació intenta escriure
amb un llenguatge no racista, no sexista
i no androcèntric.

La *Directa* no comparteix necessàriament les
idees expressades als articles d'opinió.

La *Directa* és una publicació associada a l'APPEC.

appec
editors de revistes i digitals

General:
directa@directa.cat
Redacció Catalunya
redaccio@directa.cat
Redacció País Valencià
paisvalencia@directa.cat

Edició
Eloi Latorre
Correcció
Miriam Tijani
Coordinació web
Gemma Garcia, Jesús Rodríguez,
Ester Fayos, Txell Rigol i
Albert Alexandre
Coordinació País Valencià
Ester Fayos
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró Donat
Coordinació de fotografia
Victor Serri
Coordinació d'art
Pau Fabregat
Comunicació
Carla Benito
Xarxes socials
Anaïs Borràs
Publicitat i distribució
Míriam Blàzquez
Coordinació d'audiovisuals
Marta Pérez

Coordinacions de la revista:
Sota focus
Jesús Rodríguez
Sobiranies
Guillem Martí i Tere Albero
Fórmules
Txell Rigol i Pau Fabregat
Decreixement
Txell Rigol
Indirecta
Mariana Cantero
Vincles
Ester Fayos
Rebost
Giuseppe Savino, Sara Romero
i Jordi Garcia
La central
Victor Serri
Internacional
Albert Alexandre, Oriol Andrés,
Berta Camprubí i Joan Mas
L'entrevista
Gemma Garcia i Ainoha Lérida
Ideari
Adrián Crespo, Anaïs Borràs
i Eloi Latorre
Imperdibles
Eloi Latorre
De memòria
Júlia Mas i Eloi Latorre
Pensament
Adrián Crespo i Anaïs Borràs
Accents
Jesús Rodríguez
Caplletra
Miriam Tijani
L'espina
Carlos Villafranca

Hi han col·laborat:

Portada:
Pau Fabregat i Victor Serri

Textos:
Jesús Rodríguez
Albert Alexandre
Carles Banchs Andreu
Andrea Arnal
Josep Juan Segarra
Anna Montraveta Riu
Mariana Cantero
Pau Fabregat
Helena Perelló Pardo
Pol Llopart i Olivella
Guille Larios
Anun Jiménez
Jordi Beltran
Carme Roig Canal
Bru Aguiló
Miquel Borràs
Joanna Ureña Perpiñá

Fotografies:
Victor Serri
Joanna Chichelnitzky
Julia Molins
Freddy Davies
Helena Perelló Pardo
Pol Llopart i Olivella

Il·lustracions:
Héctor Fernández
Elena Ortega
Michelle Redón
Nil Morist
Marc Longan
Sergi Moreso
Ferran Capo
Beatriz Hernández

Infografies:
Gaizka Pagonabarraga
Pau Fabregat

La *Directa* ha rebut enguany una subvenció
de la Generalitat de Catalunya, que
representa menys d'un 5 % del pressupost
de la cooperativa.

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Algoritme censor

[Aquesta *Directa* no està disponible per algunes lectores perquè no compleix els estàndards descrits a la nostra Política de contingut.] Si la censura algorítmica que governa les xarxes socials arribés a les publicacions en paper, potser aquest exemplar no us hauria arribat mai i nosaltres rebríem un missatge com aquest com a única explicació. Els algoritmes de plataformes com TikTok o Instagram decideixen quins continguts poden circular i quins no, sota criteris opacs. Són sistemes de processament del llenguatge que han estat entrenats per a identificar "discursos d'odi" per mitjà de la detecció de paraules clau. Un cop detectades, la moderació pot limitar la seva promoció o, directament, eliminar la publicació. Moltes creadores opten per evitar determinats termes o recórrer al llenguatge codificat per evitar el bloqueig. Aquesta dinàmica complica la tasca de difusió de mitjans com el nostre, que parlem sense embuts del genocidi a Palestina o denunciem la violència policial. Són paraules que no agraden als algoritmes. Darrerament, sembla que els nostres continguts no agraden al de TikTok. Com detallem en el reportatge d'obertura d'aquest número, el primer ministre d'Israel, Benjamin Netanyahu, ha jugat un paper influent en el canvi de propietat que s'ha produït en aquesta xarxa. Actualment, prop de la meitat dels nostres continguts a TikTok, penalitzats pel criteri amb què hem començat aquest text, no arriben ni a les mil visualitzacions. Deixar en mans d'interessos privats la decisió sobre què podem veure o llegir és una forma de censura invisibilitzada en nom de la nostra protecció, amb conseqüències profundes.

Anaïs Borràs
Coordinadora de xarxes socials

Monopoli israelià l'espionatge digit Mossos i la Guàrd

TEXT: **JESÚS RODRÍGUEZ**

L'empresa Excem, que fa donacions al Likud, el partit de Benjamin Netanyahu, és l'adjudicatària del sistema d'intercepció de les comunicacions de la policia catalana. El programari Reliant, desenvolupat per exmilitars a Tel-Aviv, és la columna vertebral de l'espionatge de la Guàrdia Civil. La tecnologia de vigilància és un dels àmbits pels quals el govern espanyol ha passat de puntetes en el decret llei de bloqueig a la indústria d'armament d'Israel

en
tal dels
dia Civil

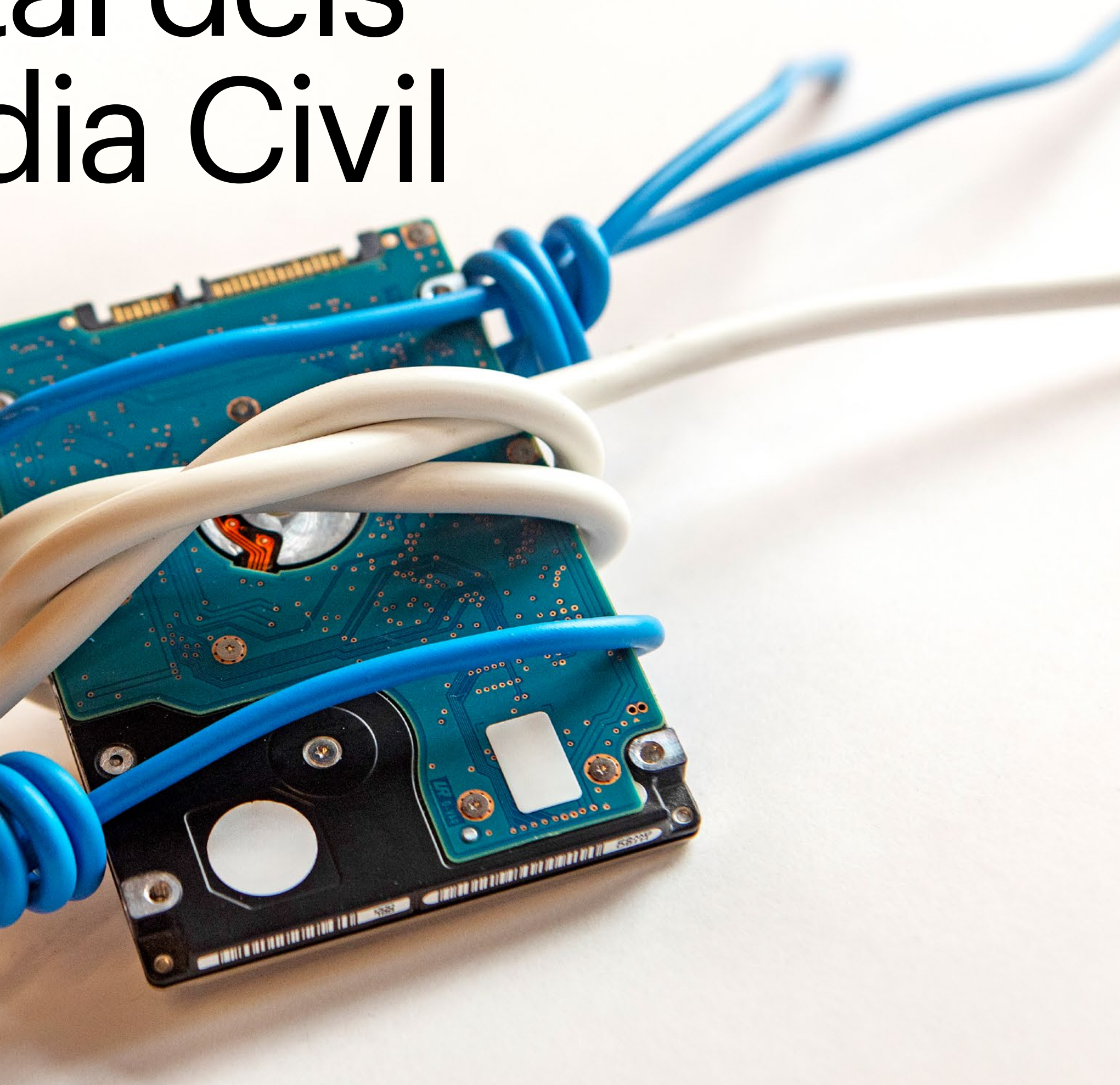

L'Estat d'Israel, malgrat l'extermini de 67.000 persones a la Franja de Gaza i les ordres internacionals de detenció contra el primer ministre, Benjamin Netanyahu, i l'exministre de Defensa, Yoav Gallant, manté una forta presència a les institucions europees i catalanes, amb contractes confidencials signats de les seves principals corporacions dedicades a la ciberseguretat i l'armament amb els serveis d'intel·ligència i exèrcits occidentals. La participació dels serveis secrets d'Israel en la protecció d'equips de futbol i de bàsquet com el Hapoel de Jerusalem i el Hapoel de Tel-Aviv, quan es desplacen al nostre país, l'ús de programari espia com Reliant i Pegasus o les excepcions volgudes d'un embargament d'armes que no frena la fluida relació d'Israel amb la Guàrdia Civil o amb l'exèrcit espanyol, són exemples de com funciona la impunitat de l'Estat sionista.

Més enllà de coordinacions puntuals entre la intel·ligència israeliana i els cossos policials de l'Estat espanyol, quan s'han de protegir delegacions esportives o diplomàtiques, el tentacle que més estreny la independència de les nostres institucions amb Tel-Aviv és l'hegemonia tecnològica d'Israel sobre les capacitats d'espionatge de les comunicacions dels Mossos d'Esquadra, la Guàrdia Civil, el Cos Nacional de Policia, l'Ertzaintza o el Centre Nacional d'Intel·ligència (CNI). L'exemple més recent el trobem en l'adjudicació del Servei Integrat d'Intercepció i Monitorització de les comunicacions (SILTEC) de la Direcció General de la policia autonòmica catalana. Poc després de la investidura de Salvador Illa com a president de la Generalitat, quan Núria Parlon ja havia promès el càrrec de consellera d'Interior i Josep Lluis Trapero acceptat la direcció política dels Mossos, la societat mercantil de matriu israeliana Excem Grupo 1971 SA rebia l'encàrrec d'instal·lar i supervisar aquest programari espia al cos policial català, entre els anys 2024 i 2028.

Amb aquesta eina, la Comissaria General d'Investigació Criminal, la Comissaria General d'Informació –responsable de l'espionatge a l'activisme polític– i la Comissaria General d'Investigació Interna i Afers Disciplinaris dels Mossos, poden accedir a qualsevol telèfon mòbil, fer-ne captures de pantalla, descarregar arxius d'imatge i àudio, fins i tot, "eliminant o mitigant [dades], tècniques d'encriptació afegides a les comunicacions o a la informació emmagatzemada en sistemes informàtics". Així es diu en el plec de prescripcions administratives de l'adjudicació, malgrat que el plec de prescripcions tècniques es va mantenir en secret, al·legant que "aquest contracte té requisits molt rellevants en matèria de confidencialitat de dades" i que, "fer públiques aquestes informacions, perjudicaria no només la Policia de la Generalitat–Mossos d'Esquadra, sinó també la resta de Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat i el CNI". Entre els elements que justifiquen l'adjudicació es fa referència a un informe de Miquel Àngel Garcia Alvir, cap de la Comissaria General de les Tecnologies de la Informació i les Comunicacions, el qual assegura que "és l'única empresa que pot executar l'objecte del contracte".

Només cal estirar el fil de qui administra el grup Excem per entendre el poder que manté el sionisme israelià en els cossos policials de l'Estat espanyol. L'any 1971, Mauricio Hatchwell Toledano va posar les bases d'un gran complex empresarial amb filials en els sectors del ciment, les telecomunicacions, la consultoria, la defensa i la ciberseguretat. El seu fill, David Hatchwell, presideix el grup des de 2013, i el seu germà Philip n'és l'administrador únic des de l'11 de setembre d'enguany. Formen part d'una selecta elit sionista establerta a Madrid i fan ostentació de ser donants de les campanyes electorals de Benjamin Netanyahu. En el cas de David Hatchwell, és pública i notòria l'amistat que el lliga a la presidenta de la Comunitat de Madrid, Isabel Díaz Ayuso. En una entrevista per al diari argentí *La Nación*, va qualificar Díaz Ayuso de ser "una dona extraordinària que va ser capaç d'escapçar una hidra comunista populista". A més, aquest milmilionari també dedica esforços al mecenatge: en concret, va finançar el musical *Malinche*, una producció del músic Nacho Cano, un altre propagandista habitual de la presidenta madrilenya, per qui va arribar a demanar el vot.

Si posem la lupa en el programari que ha instal·lat Excem per a la policia catalana, per un preu de 5.006.326 euros –amb vigència fins a l'any 2028–, comprovem que inclou una actualització del sistema Reliant, el mateix que van fer servir la Guàrdia Civil i la policia espanyola per espiar els líders independentistes després de l'1 d'octubre de 2017, i que es manté com la columna vertebral de la intercepció de les comunicacions del Ministeri

La societat de matriu israeliana Excem Grupo 1971 SA ha rebut l'encàrrec d'instal·lar i supervisar Servei Integrat d'Intercepció i Monitorització de les comunicacions de la policia autonòmica catalana per més de 5 milions d'euros fins al 2028

David Hatchwell, a la dreta de la presidenta madrilenya, Isabel Díaz Ayuso, amb qui l'uneix un estret vincle. Presideix el grup Excem, proveïdor del programari espia dels Mossos.

de l'Interior espanyol. Concretament, en el sumari contra el Tsunami Democràtic es feia referència a aquest programari com una eina que podia burlar l'encriptació dels sistemes de missatgeria Signal i Telegram, i que va aconseguir entregar al jutge Manuel Garcia-Castellón suposades captures de pantalla de converses del llavors president de la Generalitat, Quim Torra, de l'exsecretària general d'ERC, Marta Rovira, o del diputat de la CUP, Xavier Pellicer.

En aquest sentit, és molt significativa la sentència amb data 8 d'octubre de 2025 del Tribunal Suprem espanyol, que denega la petició de desclassificació de la documentació oficial que va permetre la infectació amb Pegasus –un programari desenvolupat per la també israeliana NSO Group, un consorci fundat l'any 2010 per exmembres de la Unitat 8200 de la intel·ligència militar sionista– del telèfon mòbil del president de la Generalitat Pere Aragonès. Més enllà de reconèixer que el jutge de control del CNI, Pablo Lucas, va autoritzar una part dels espionatges, el màxim òrgan judicial espanyol descarta donar cap detall sobre "els procediments, informes, origen, ús, adquisició, compra, recepció, encàrrec, pagament i persones intervinents amb relació amb l'anomenat programa Pegasus". La magistrada Pilar Teso Gamella, ponent de la sentència, considera que "la desclassificació instada [...] deixaria al descobert mitjans, persones i procediments dels quals disposen [els serveis d'intel·ligència]" i "podrien comprometre els serveis d'intel·ligència estrangers en general, i en particular respecte a les empreses israelianes que se citen a la sol·licitud de prova".

És important assenyalar que Excem Grupo 1971 SA no només és adjudicatària de la instal·lació del programari Reliant, que fan servir serveis d'informació dels cossos policials, suposadament de manera legal, sinó que també és una de les proveïdores a l'Estat espanyol del sistema Pegasus, que segons Amnistia Internacional és "un sistema de vigilància il·legítima i d'abusos contra els drets humans, que cal regular perquè està clarament fora de control". Un altre dels proveïdors espanyols de Pegasus és l'empresa DARS Telecom, encarregada de l'actualització del sistema SITEL d'intercepcions legals de les comunicacions, els directius de la qual mantenen bones i discretes relacions amb les cúpules de la Guàrdia Civil i de l'Ertzaintza.

Es dona el cas que el programari Reliant, contractat pels Mossos per mitjà d'Excem Technologies, s'ha desenvolupat a les oficines de Verint Systems (la filial tecnològica de la qual ▶

► s'ha escindit i rebatejat com a Cognyte), al nord de Tel-Aviv. Aquesta companyia tecnològica està comandada per Elad Sharon, Gil Cohen i Ronny Lempel, els quals, segons diverses webs especialitzades, també provenen de la unitat d'intel·ligència 8200 de l'exèrcit d'Israel. L'any 2018 van provar de fusionar-se amb l'NSO Group, desenvolupadora de Pegasus, però l'acord empresarial va descarrilar. Cal recordar que les vendes de programari sensible de Verint, Cognyte, Excem o NSO Group a l'estranger és sempre supervisada per Israel Katz, ministre de Defensa de l'executiu Netanyahu i membre del partit Likud.

Fonts del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya, consultades per aquest mitjà, al·leguen que "el contracte [amb Excem] es va adjudicar per part de l'anterior govern", i que l'actual, "l'únic que va fer és la signatura de l'obligació contractual compromesa per una adjudicació prèvia". El govern espanyol de Pedro Sánchez va anunciar, el mes de setembre, l'aprovació d'un decret llei que planteja limitar les importacions i exportacions d'armes, tecnologia i combustibles que alimenten la indústria de la guerra israeliana. Tot i això, les fonts d'Interior avalen el contracte amb l'argument que el Servei d'Assessorament Jurídic s'ha estudiat el decret llei i "no s'ha detectat cap referència a tecnologia informàtica del tipus que es refereix al contracte". Al·leguen que aquest decret llei, "en tots els casos, tracta de material i tecnologia directament connectats als usos militars o, en alguns casos, policials, vinculats a l'ús de la força i a la capacitat destructiva d'aquests" i, per tant, Interior considera que "l'adjudicació en qüestió no es veu afectada pel decret que impedeix fer comerç amb Israel". Però els vincles de la policia catalana amb interessos israelians va molt més enllà d'aquest programari.

MOSSOS DE BRACET DEL MOSSAD

Són dos quarts de cinc de la tarda del 15 d'octubre, un dia de vaga general convocada pels sindicats del país amb suport del moviment propalestí, en reacció al genocidi d'Israel a Gaza. Després de dues hores de tensió i càrregues policials a les portes de l'establiment McDonald's de l'estació de Sants de Barcelona, la situació sembla calmada. Discretament, tres autocars de l'empresa Plana pugen la rampa lateral d'accés per a vehicles dels clients de l'hotel Barceló Sants, ubicat sobre el vestíbul principal del nus ferroviari. El desplegament dels Mossos d'Esquadra, amb estratègia acurada, retira tot el dispositiu que bloquejava la rampa. El missatge que pretenien enviar: aquí no hi ha res a protegir. Però res més lluny de la realitat.

A l'interior de l'hotel s'allotjaven els jugadors de l'equip de bàsquet Hapoel de Jerusalem, propietat de la multimilionària família Adelson, que quinze anys enrere pretenia construir el macrocasino Eurovegas sobre extenses àrees protegides del delta del Llobregat. Tres hores més tard, s'havien d'enfrontar al Baxi Manresa a la capital del Bages. La Comissió Estatal contra la Violència, el Racisme, la Xenofòbia i la Intolerància en l'Esport havia declarat el partit d'alt risc, acordant que es jugaria a porta tancada i sense públic. Qualsevol informació amb relació al trajecte de la comitiva entre Barcelona i Manresa s'havia guardat en secret fins a aquell moment. De cop i volta, desenes de manifestants van desplegar una pancarta a la rampa d'accés a l'hotel i van seure a terra, amb la voluntat d'impedir que l'equip pogués sortir en direcció al pavelló Nou Congost de Manresa.

En aquest instant, s'encengueren les alarmes entre els comandaments de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra, alguns a peu de carrer, però d'altres a l'interior de l'establiment hoteler. Segons ha pogut confirmar aquest mitjà, coordinant el dispositiu hi havia també agents del Shin Bet a les ordres del Mossad -el servei d'intel·ligència d'Israel-, amb la missió de protegir les delegacions esportives israelianes que es desplacen a l'estranger. Dies abans, ja havien inspeccionat l'interior i l'exterior del pavelló manresà, donant directrius a les autoritats catalanes de com s'havia de fer el dispositiu. Van ser, precisament, els mossos d'esquadra que acompanyaven els agents israelians al pàrquing de l'hotel els que van decidir resoldre el bloqueig de la rampa de l'estació de Sants amb el llançament de gas pebre a la cara de les manifestants, provocant greus episodis d'angoixa, asfíxia, picors i ceguera temporal. Tot seguit, els autocars abandonaven la zona, mentre els serveis sanitaris atenien les víctimes de l'atac policial. Representants de la Taula Sindical de Catalunya, la xarxa Som Defensores -que supervisa els abusos policials en l'àmbit de la protesta-, el moviment per l'habitatge i la coalició Prou Complicitat amb Israel van exigir en una roda de premsa una investigació de la violència empresonada, però la consellera Núria Parlón (PSC) va tancar files amb els antiavalots en seu parlamentària.

LLIGAMS DIFÍCILS D'ESBORRAR

Les traces de la vinculació històrica d'Israel amb les institucions catalanes i, particularment, en l'àmbit de la seguretat, es pretenen diluir o dissimular en temps de genocidi, però són difícils d'esborrar. Sense anar més lluny, a les dependències de la Comissaria General dels Mossos, a l'edifici Egara de ►

La tanqueta d'aigua que els Mossos van usar en la 'batalla d'Urquinaona' el 2019, i altres vehicles adquirits a Israel, es comercialitzen amb el segell 'testat en combat', és a dir, que s'han provat en operacions contra població palestina

Despesa en tecnologia policial i militar ’made in Tel-Aviv’

SILTEC, intercepció de comunicacions Mossos d’Esquadra
Excem Grupo 1971 SA

SITEL, intercepció de comunicacions Ministeri de l’Interior
DARS Telecom

Munició Guàrdia Civil
IMI Systems

Consola de combat aeri
Rafael Advanced Defense Systems

Llançacohets SILAM
Rheinmetall Expal Munitions / Elbit Systems

Míssils antitancs Spike LR2
PAP Tecnos Innovación Systems

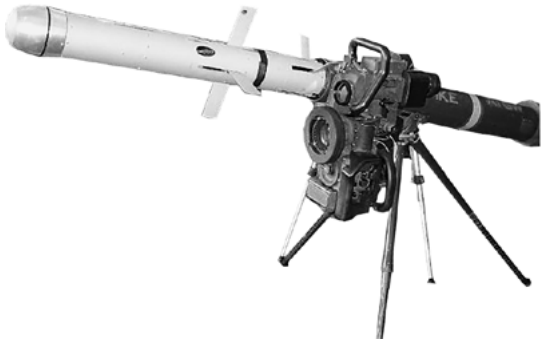

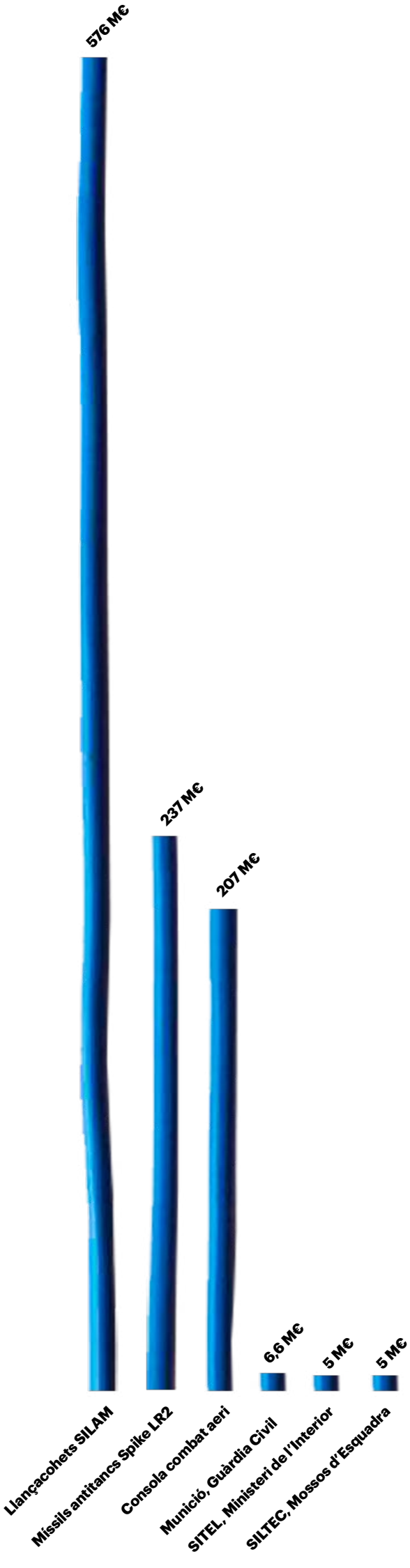

De TikTok i Google a Pilar Rahola, influèn

Benjamin Netanyahu reconeix haver maquinat la compra de la xarxa social TikTok als Estats Units, alhora que destina una partida de 32 milions d'euros per a influencers i de 42 milions per a generar notícies falses que qüestionen la crisi de fam a Gaza

Pilar Rahola ha estat nomenada presidenta del consell assessor per a l'Amèrica del Sud del Moviment de Combat a l'Antisemitisme.

▶ Sabadell, encara hi ha aparcada la tanqueta d'aigua a pressió que la policia catalana va comprar a l'Estat sionista l'any 1994. Es tracta d'un vehicle model Mercedes Benz RCU-3500 i la seva fabricació va anar a càrrec de Beit Alfa Industries, companyia israeliana líder mundial en disseny i fabricació de vehicles especials de control d'avalots fundada l'any 1966. Només s'ha fet servir una vegada, l'octubre de 2019, durant la coneguda com a batalla d'Urquinaona, posterior a la sentència del procés.

Tant aquest vehicle com altres armes i components d'origen israelià s'han venut de forma recurrent a la policia catalana sota la denominació "tested in combat" (provat en combat), que, a la pràctica, significa que s'han fet servir contra la població de Gaza i Cisjordània. En l'actualitat, segons fonts del Departament d'Interior, els cursos i formacions que agents dels Mossos d'Esquadra fan en camps d'entrenament d'Israel, ja no es promouen ni es financen des de la institució, sinó que, si tenen lloc, són iniciatives personals dels agents fora de la seva activitat laboral, especialment durant les vacances.

ELS FORATS DE L'EMBARGAMENT

El gas pebre, les tanquetes d'aigua a pressió o els projectils de dispersió són armes que van ser creades en l'àmbit militar per passar després a l'ús civil. El camp de la indústria i la tecnologia armamentística és la primera divisió dels negocis d'Israel al món, i el seu embargament efectiu, tal com la Moncloa ha anunciat que propugna el reial decret anunciat pel president de l'Executiu espanyol, Pedro Sánchez, en arrencar el curs polític, suposaria una seriosa estocada a l'economia israeliana. Tanmateix, malgrat la seva convalidació el 8 d'octubre al Congrés, entitats

cia a cop de talonari

TEXT: **J.R.**

En una trobada amb influencers dels Estats Units que va tenir lloc al consolat general d'Israel a Nova York, el 28 de setembre, el primer ministre Benjamin Netanyahu reconeixia obertament haver intervingut en el canvi de propietat de la xarxa social TikTok per aconseguir modificar els seus criteris de moderació. "Les xarxes socials són les armes més importants del segle XXI, i per guanyar la nostra guerra hem de comprar TikTok i controlar X. Hem de parlar amb Elon Musk, que és amic i no enemic. TikTok és la número u, esperem que es confirmi la signatura de la compra, perquè serà transcendental", postulava el cap de l'executiu de Tel-Aviv sense ser conscient que l'estaven gravant. Pocs dies després, el president estatunidenc, Donald Trump, signava una ordre executiva per "salvar TikTok" als Estats Units i obligava la plataforma a vendre les seves accions a inversors nord-americans, si no volia ser il·legalitzada, justificant-ho amb "raons de seguretat nacional". Segons el periodista Max Blumenthal, d'aquesta manera, "Trump transfereix el control de TikTok a la unitat 8200", un grup d'elit de l'exèrcit d'Israel que és darrere de la creació de la majoria dels sistemes d'espionatge tecnològic que segueixen el model de Pegasus. Julian Macías, expert en extrema dreta i comunicació, després d'investigar la transacció mercantil, es mostra convençut que "Netanyahu reiniciarà l'algoritme, canviarà les normes de moderació i controlarà quin contingut serà el que es veu més o menys ".

L'empresari Larry Ellison –president de la macrocorporació mediàtica Oracle i propietari d'un patrimoni superior als 350.000 milions de dòlars–, el magnat de la comunicació australià Rupert Murdoch –que controla, entre molts altres interessos, la cadena Fox News– i Dell Technologies són els nous amos del 80 % de les accions de TikTok

Larry Ellison, nou home fort de TikTok, ha donat 16,6 milions a l'associació Amics de l'Exèrcit d'Israel

als Estats Units; Bytedance i altres inversors minoritaris xinesos en controlaran només el 20 %. La proximitat personal entre Ellison i Netanyahu és màxima. El primer ministre d'Israel va passar unes vacances d'estiu a l'illa privada que el magnat té a Hawaii. A més, Ellison, l'any 2014, va donar 10 milions de dòlars a l'associació Amics de l'Exèrcit d'Israel, una xifra que va incrementar als 16,6 milions l'any 2017. TikTok, dins d'aquesta deriva, ha fitxat Erica Mindel, exassessora i instructora de l'exèrcit d'Israel, com a nova responsable de moderació dels continguts d'odi a la xarxa. Anteriorment, Mindel havia treballat al Departament d'Estat dels EUA amb el mandat de "combatre l'antisemitisme a les xarxes".

El control dels continguts que exerceixen les autoritats israelianes no només es limita a les xarxes socials, sinó que arriba a gent que té altaveus d'opinió amb tribunes a la premsa o en tertúlies, i també a les notícies que arriben algorítmicament als nostres telèfons mòbils. Per mitjà del projecte Veus d'Israel –antigament, Fona de Salomó–, ha finançat amb 32 milions d'euros organitzacions, campanyes i activistes de tot el món, que participen en programes de televisió, tertúlies i continguts virals a les xarxes socials. Pilar Rahola és una de les seves ambaixadores, especialment als països hispanoparlants, després que el Moviment de Combat a l'Antisemitisme la nomenés presidenta del seu Consell Assessor per a l'Amèrica del Sud. Tal com va revelar el periodista Antonio Maestre, l'entitat va ser fundada pel magnat del petroli Adam Beren i actualment l'administra Sacha Roytman, un ciutadà belga que resideix en una colònia als territoris ocupats de Palestina i va ser director de comunicació de l'exèrcit d'Israel.

En el marc d'aquesta estratègia comunicativa, coneguda amb el nom hebreu de *hasbara*, el govern d'Israel va signar aquest estiu un contracte amb Google per fer arribar anuncis governamentals o publicitat encoberta en forma de notícia als dispositius de telefonia mòbil. Una investigació conjunta dels mitjans públics d'Alemanya, Àustria i Bèlgica ho confirma, i xifra la despesa en 42,8 milions d'euros. L'esforç comunicatiu s'ha enfocat sobretot a negar la crisi de fam a la Franja de Gaza, amb continguts que mostren tones d'aliments sense repartir o mercats plens de fruita fresca. El 90 % de la despesa es va centrar en campanyes d'incidència a YouTube i a Google, però també va destinar 2,5 milions d'euros a X i 1,8 milions a Outbrain i Teads. En total, es van emetre més de 4.000 anuncis o continguts patrocinats, el 50 % dels quals destinats al públic internacional. ●

---

com el Centre Delàs adverteixen que està ple de forats que el poden convertir en paper mullat.

"L'embargament no inclou aquell armament produït a España amb patents israelianes o importat des d'un país de la Unió Europea, encara que s'hagi fabricat sota patents d'empreses israelianes", alerta Eduard Melero, investigador del Centre Delàs. També creu que passarà el mateix amb les exportacions dins de la Unió Europea, que administrativament s'anomenen "expedicions" i no estaran subjectes a l'embargament. "És possible fer expedicions de productes fabricats a Espanya a un país de la UE i que després, des d'aquest altre país, s'exportin aquests productes a Israel, perquè la resta d'estats europeus no estan obligats pel decret llei aprovat pel govern espanyol", conclou. A més, la norma incorpora una disposició addicional primera que atorga al Consell de Ministres la potestat d'autoritzar, excepcionalment, "les transferències de material de defensa [...], quan l'aplicació de la prohibició prevista suposi afectacions als interessos generals nacionals". En resum, el redactat és tan ambigu que deixaria la porta oberta a qualsevol supòsit.

Un treballador del port de Barcelona, contactat per aquest mitjà i que demana declarar de forma anònima, assegura que "no es pot garantir que pel port no passa material bèl·lic amb destí o origen israelià, perquè els contenidors fan escales". En posa un exemple perquè s'entengui: "Si fessin constar que un contenidor té com a destí el port del Pireu (a Grècia) o d'Istambul (a Turquia), la mercaderia podria sortir de Barcelona i, un cop arribés al destí, es podria transbordar en un altre vaixell en direcció a Israel, malgrat que a la duana s'hagués fet constar un destí final diferent". En el cas, per exemple, dels vaixells de la naviliera israeliana ZIM, que carreguen i descarreguen ►

Capçalera de la manifestació contra el genocidi a Palestina, el 4 d'octubre al passeig de Gràcia de Barcelona. **| VICTOR SERRI**

► contenidors al port barceloní. Si volguessin que una mercaderia burlés els controls de l'embargament, "podrien afegir una nova escala a un país intermediari, que no suposaria una gran despesa i així dissimularien cap on es dirigeix realment la càrrega", detalla aquesta font. "Sempre partint de la premissa que tot està correctament declarat a les autoritats, que no ha de ser necessàriament així. Les empreses molt grans tenen la confiança de la duana i no s'inspeccionen un per un tots els contenidors quan entren o surten. De fet, la gran majoria no s'obren", adverteix el treballador portuari.

RUTES PER BURLAR LA VIGILÀNCIA

Alys Samson, portaveu de la coalició Prou Complicitat amb Israel, considera que, malgrat que és un avenç important, "el reial decret no contempla protocols clars per aturar el transport i posar límit a les empreses que es lucren amb el genocidi". Posa èmfasi en un dels casos més flagrants dels coneguts fins ara: "Encara ens estem preguntant on són els contenidors de l'empresa Sidenor que anaven a sortir del port de Barcelona cap a Israel". "Després de l'autoorganització popular i les denúncies de la majoria sindical basca, es va aconseguir aturar l'enviament, però no sabem on són les tones d'acer que Sidenor havia venut a la companyia militar IMI Systems i que van ser retingudes al recinte portuari", denuncia amb preocupació l'activista. Amb relació a aquest material, el 24 d'octubre, el magistrat Francisco de Jorge, jutge instructor de l'Audiència Nacional espanyola, va imputar l'empresari José Antonio Jainaga, president de Sidenor, i dos dels seus directius, per complicitat en un presumpte delicte de genocidi, en el marc d'una investigació sota secret de sumari.

Shir Hever, expert en l'economia de l'ocupació, indústria militar i de seguretat i comerç d'armes israelians, que ha participat aquest octubre a les jornades anuals del Centre Delàs a Barcelona, recorda que "les armes que arriben a Israel són bloquejades, no pels països emissors, sinó pels intermediaris. Per exemple, quan els sindicats d'estibadors del port del Pireu bloquegen un contenidor amb munició. No sabem exactament

"L'embargament no inclou l'armament produït a Espanya amb patents israelianes o importat des d'un país de la UE, encara que s'hagi fabricat sota patents d'empreses israelianes", alerta Eduard Melero, investigador del Centre Delàs

El dispositiu dels Mossos d'Esquadra llança gas pebre contra manifestants que protestaven per la presència del Hapoel de Jerusalem, el 15 d'octubre a l'estació de Sants (Barcelona). **| JOANNA CHICHELNITZKY**

d'on ve aquesta munició, possiblement dels Estats Units, però sí que sabem que va ser aturada a Grècia. I això és el que importa i afecta Israel, que els països bloquegin l'entrada d'armes".

Aquest investigador israelià considera que "estem veient com entren materials d'ús militar per via aèria des d'Hongria, la República Txeca i inclús des d'Alemanya i l'Estat francès. Però cada cop que ens n'assabentem, podem trobar la manera legal d'aturar-ho. Ja no és tan fàcil per a l'Estat d'Israel moure armament, i estan provant noves formes de fer-ho. Estan intentant trobar vies secretes, actuant de forma criminal". En aquest sentit, Hever recalca que l'actual cap de l'Estat Major de l'exèrcit israelià, Eyal Zamir, no hauria estat escollit pels seus coneixements militars, sinó per l'experiència acumulada al Ministeri de Defensa "per trobar escletxes menys convencionals i secretes per aconseguir armes". Després que s'hagi posat més vigilància en la via marítima, les rutes aèries o terrestres que permeten la mobilitat de mercaderies dins del territori de la Unió Europea han esdevingut una opció per burlar el bloqueig.

L'Estat d'Israel manté en secret la forma mitjançant la qual està aconseguint nou armament, però un article publicat al periòdic *Ynet* explicava que disposa d'una nova xarxa de proveïdors i compradors. Els seus equips comercials estan formats per excomandants de l'exèrcit, als quals se'ls atorga la llicència per mercadejar amb armes que viatgen des del territori israelià cap a altres països d'Àfrica o Àsia, als quals també s'ha imposat un embargament d'armes. Aquestes persones, segons la publicació, serien les encarregades de treballar ara en l'altra direcció, i buscar per tot el món marial bèl·lic per subministrar a l'exèrcit sionista. "Qualsevol país que tingui material militar pot contactar-hi directament, independentment de si té o no relacions diplomàtiques amb Israel", conclou Hever.

Amb relació als mecanismes de fiscalització de l'embargament, Eduard Melero adverteix que "s'està pressuposant que s'aplicaran els controls generals d'inspecció, però no sabem fins a quin punt s'apliquen a ports i aeroports". L'investigador del Centre Delàs desconfia del govern espanyol i posa l'exemple del que està passant amb els principals contractes del Ministeri de Defensa espanyol amb Israel. "Cap d'ells ha estat anul·lat, desistit o rescindit. Hi ha prou indicis per creure que ens estan intentant enganyar". Melero fa referència al contracte de 168 sistemes de míssils antitancs Spike LR2, per un valor de 237 milions d'euros; al del sistema de llançacoets d'alta mobilitat SILAM, per un valor de 578 milions d'euros, i a l'acord marc POD Designator per a sistemes de combat aeri, per un valor de 207 milions d'euros, tots tres adjudicats a empreses del complex militar israelià. Malgrat haver-se anul·lat "la publicació de l'adjudicació de l'expedient", no s'ha fet cap altre pas per a rescindir-los.

Des del lobby israelià a l'estranger s'ha arribat a l'extrem de fer befa del decret llei. "A Israel s'estan rient de Pedro Sánchez per la seva ridícula estratègia de rescindir contractes amb empreses de defensa israelianes. Li sortirà el tret per la culata", s'assevera des de l'associació ACOM, que promou les relacions entre l'Estat espanyol i Israel. Des d'aquesta entitat s'afirma que tota cancel·lació de contracte "suposa que Espanya haurà de pagar una penalització enorme i l'empresa israeliana es quedarà amb els diners i amb el producte, que fàcilment vendrà a altres clients". ●

Les vacances impunes dels criminals de guerra

Membres de les forces armades d'Israel han viatjat per Europa després d'haver participat en operacions a Gaza. Per haver pres part en accions genocides, diversos han estat objecte de denúncies penals, que no han tingut recorregut malgrat que en algun cas ells mateixos n'havien difós imatges a les xarxes

TEXT: **ALBERT ALEXANDRE**

La llista de crims de guerra i genocidi dels quals s'acusa l'antic sergent de les Forces de Defensa d'Israel (FDI), Tameer Mulla, és llarga. Emparant-se en el principi de jurisdicció universal, la Fundació Hind Rajab (HRF, per les seves sigles en anglès) va presentar el 25 de juliol una denúncia a les autoritats de Xipre perquè arrestessin i investiguessin a Mulla quan es trobava de vacances a l'illa. El 9 de setembre, aquesta organització amb seu a Bèlgica, que es dedica a defensar els drets del poble palestí, va interposar una nova denúncia, en aquest cas, a l'Audiència Nacional espanyola, quan el militar es trobava a Barcelona seguint el seu recés després de passar un temps a Gaza.

Segons determina la HRF amb l'anàlisi de les publicacions que Mulla feia a les seves xarxes socials mentre formava part de l'ofensiva de l'Estat d'Israel a la Franja de Gaza, entre el febrer i el març de 2024, el sotsoficial va participar en la destrucció de la ciutat de Khan Yunis "supervisant un buldòzer D9 que aplanava carreteres i cases, disparava coets a edificis civils i detonava torres residencials amb explosius". Així mateix, les imatges el revelen "incendiant i disparant" cases buides.

El militar, a més, va participar en l'evacuació de l'Hospital Nasser de Khan Yunis el mes de febrer i en els vídeos que la HRF ha reunit se'l veu "supervisant l'expulsió forçosa de civils sota el foc de franctiradors". Igualment, durant els mesos següents va participar demolicions de cases i en la destrucció del camp de refugiats de Jabalia.

El cas de Mulla no és una anomalia. D'ençà que el Tribunal Penal Internacional va dictar, el novembre de 2024, una ordre de detenció contra el primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, i el ministre de Defensa en aquell moment, Yoav Galant, per crims de guerra i contra la humanitat, la HRF ha intensificat els seus esforços per monitorar els soldats que participen en el genocidi palestí i publiquen imatges a les xarxes de les operacions en què participen. Alhora, quan els integrants de l'exèrcit abandonen les fronteres d'Israel, la fundació mira d'interposar denúncies en aquells països que són membres del Tribunal Penal Internacional.

En el cas de Tameer Mulla, va ser el despatx d'advocats Arrels qui va recollir el testimoni de la HRF i va emprendre l'acció davant de la justícia espanyola. Tanmateix, tal com explica l'advocat David Aranda, la Fiscalia de l'Audiència Nacional espanyola va rebutjar investigar el cas assenyalant que no tenia competències per fer-ho i que havia de ser el Tribunal Penal Internacional qui decidís arrestar-lo. És per això que el despatx va decidir apel·lar la decisió, tot i ser conscient que els crims del militar quedaran probablement impunes. "Creiem que després de mesos viatjant per Europa, avui Mulla es troba de nou a Israel", explica Aranda.

De fet, cap dels militars que han estat denunciats per crims de guerra i genocidi a Gaza mentre eren a l'Estat espanyol han estat cridats a declarar davant la justícia. El mes de gener, la HRF va portar davant la llei el sergent Mori Keisar, que era de vacances a Barcelona. En aquella ocasió va ser l'advocat Benet Salellas qui va denunciar-lo al jutjat de guàrdia de la capital catalana. El tribunal va elevar el cas a l'Audiència Nacional i, segons el lletrat, encara no se sap el desenllaç del cas. Segons les imatges difoses a les xarxes, Mori i el seu esquadró van fer servir un llançagranades per atacar una escola de l'ONU a Gaza, van demolir-la i van efectuar trets indiscriminats contra llars de civils.

Així mateix, el mes de setembre, un periodista palestí exiliat a l'Estat Espanyol va descobrir que el sergent de les FDI Shaul Shcherbatov havia viatjat a Madrid per veure en directe un partit el derbi de futbol entre l'Atlètic i el Reial Madrid. Els advocats Raúl Maíllo i Antonio Segura, en la seva denúncia a l'Audiència Nacional espanyola, apunten que Shcherbatov va cometre una "destrucció arbitrària no justificada per necessitat militar contra la població civil". Tal com s'apunta des de la Comunitat Palestina de Catalunya, el 8 de setembre, quan el president del Govern espanyol, Pedro Sánchez, va anunciar l'embargament de les armes que s'envien a Israel, també es va assegurar que es prohibiria l'accés a territori de l'estat de totes aquelles persones que participessin "en el genocidi, la violació de drets humans i els crims de guerra en la Franja de Gaza".

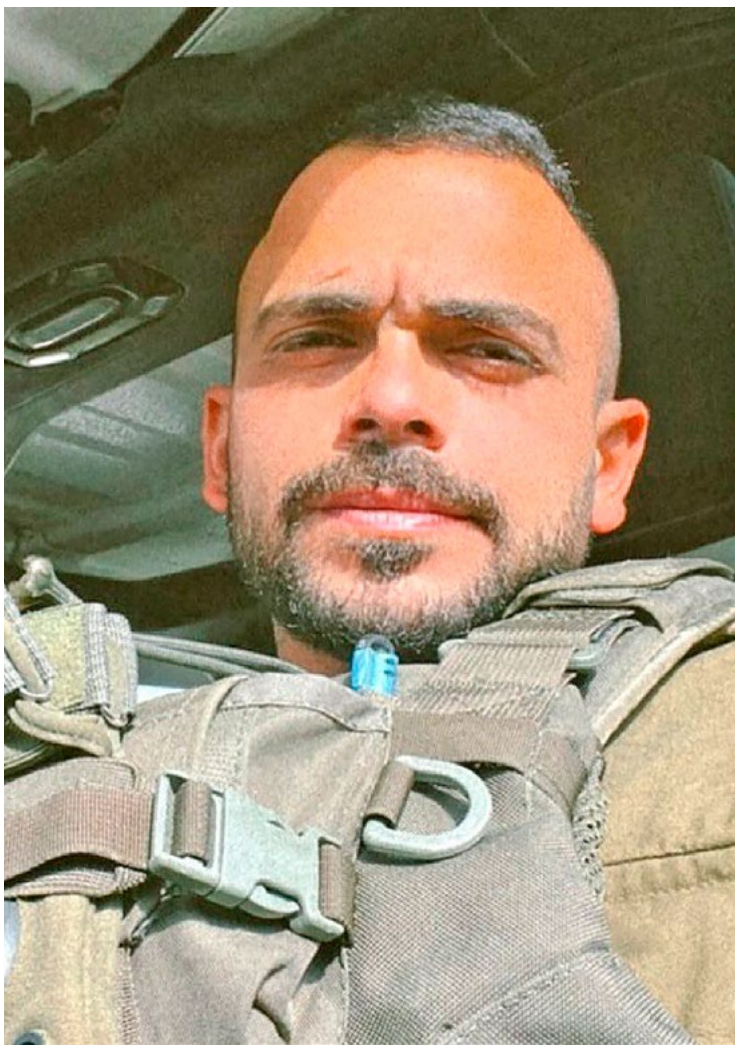

El sergent de les Forces de Defensa d'Israel Shaul Shcherbatov, denunciat per crims de guerra a Gaza, vestit amb uniforme militar i (a la dreta) a l'estadi Metropolitano de Madrid.

Els comandaments de l'exèrcit israelià han donat instruccions a les tropes de no publicar continguts mentre estan de servei, pel supòsit que puguin servir de prova judicial

IMPUNITAT PENJADA A LES XARXES

Documentar com alguns soldats de l'exèrcit d'Israel cometen atrocitats no és una tasca difícil, perquè molts d'ells ho publiquen en vídeos d'Instagram o de TikTok. Organitzacions com Israel Genocide Tracker s'encarreguen de recopilar-los, i diaris com *The New York Times* o *The Washington Post* han fet investigacions en què es demostren les burles i vexacions de les tropes israelianes cap a la població palestina. Sobretot es tracta d'imatges que enalteixen la destrucció d'habitatges, però també han aflorat documents de soldats fentse fotos amb roba interior de dones palestines que troben a les llars que saquegen.

"Les FDI són un instrument d'adoctrinament molt important", explica Amir Hallelm activista israelià contra la colonització dels territoris ocupats, tot referint-se a la manca d'escrúpols d'aquests soldats. "En el marc del servei militar, s'inculca als joves la ideologia sionista" afirma. Hallem creu que "aquesta ideologia considera que l'única manera d'evitar que els jueus tornin a ser la víctima, com va succeir amb l'Holocaust, és creant un estat on tinguin la 'supremacia'". En la mateixa línia, Laurent Cohen de l'Associació Catalana de Jueus i Palestins - Junts considera "Israel és un estat al servei de l'exèrcit".

Segons publicava *The Times of Israel*, poques setmanes després que el Tribunal Penal Internacional dictaminés l'ordre de detenció contra Netanyahu i Galant, les FDI van demanar a alguns dels seus soldats que no viatgessin a l'estranger perquè "activistes antiisraelians" estaven "supervisant acuradament els comptes de les xarxes socials dels soldats" i els advertia que, en cas que volguessin viatjar, no revelessin a internet on anaven. L'advertiment demostra que el comandament de les FDI era coneixedor de les activitats seus soldats, i els aconsellaven que abans de viatjar comprovessin "amb el Ministeri d'Afers Exteriors el nivell de perill" al qual s'exposaven. Prèviament, tal com explicava aquest diari, l'exèrcit havia instruït "les tropes a no publicar aquestes imatges i mostrava preocupació per si el material podria ser utilitzat en els procediments de crims de guerra". Per acabar, Tel-Aviv va anunciar que havia contractat serveis jurídics en països de tot el món per "vigilar la legislació relacionada amb Israel i la guerra".

Tot i les precaucions, la HRF ha pogut interposar denúncies contra militars israelians als tribunals de la República Txeca, els Països Baixos, Àustria, Suècia, Alemanya, Portugal, el Regne Unit, Tailàndia, Xile, l'Argentina, Dubai, Colòmbia, els Estats Units, Itàlia, el Nepal, Romania, Suïssa, el Brasil i Grècia. Segons l'organització, en la majoria dels casos, les persones denunciades no van comparèixer davant la justícia perquè, un cop citades, ja havien retornat a Israel o havien viatjat a un tercer país. Alhora, en els casos en què van declarar, les investigacions tampoc van prosperar perquè els soldats van interrompre les vacances i van tornar al seu estat d'origen. El juliol, per exemple, dos soldats van ser interrogats a Bèlgica després d'assistir al festival de música electrònica Tomorrowland, però van quedar lliures amb autorització per sortir del país. I no s'ho van fer dir dues vegades. ●

Sobiranies

Un costurer cus una de les peces de de la línia de roba Diambaar, al taller de Diomcoop, al barri de Sant Andreu | **JOANNA CHICHELNITZKY**

DE LA MANTA A LA ‘FORTALESA’ COOPERATIVA

TEXT: **CARLES BANCHS ANDREU**

Diomcoop, projecte nascut fa deu anys sota l’impuls de l’Ajuntament de Barcelona per donar una oportunitat a gent dedicada a la venda ambulant, ha aconseguit ser autosuficient i ha fet possible regularitzar la situació de 51 persones, oferint-los una feina en àmbits com la producció tèxtil, els serveis o la logística

Marxar lluny de casa i que les esperances s'apaguin en trepitjar una terra que no coneixes; somiar amb un futur que creus que ja no et pertany, deixar de pensar en tu, per pensar en la teva gent, que és al teu país d'origen, creure que cada dia, des del dia que vas trepitjar Europa, hauràs de tenir por de no córrer prou: de la policia, de la llei d'estrangeria... Aquesta és la realitat de moltes persones dedicades a la venda ambulant que avui dia treballen a la ciutat de Barcelona. Moltes d'elles arribades del Senegal, i que es troben amb condicions de vida que no s'ajusten a les seves expectatives, marcades per la dificultat d'obtenir els *papers* que regularitzin la seva situació administrativa.

Una situació que, gràcies a cooperatives com Diomcoop, és més fàcil de capgirar. Es tracta d'un projecte que va néixer amb la voluntat de donar resposta a les necessitats d'inclusió social i laboral de les persones migrades en situació de vulnerabilitat, oferint-los un treball en el sector de serveis, gastronomia o de producció tèxtil.

RECELS INICIALS

L'angoixa que moltes d'aquestes persones sentien als carrers amb la manta es va transformar en el primer sindicat popular de venedors ambulants dels Països Catalans, nascut a Barcelona l'any 2015. Després d'unes manifestacions arran de la mort de Mor Sylla, un manter de 50 anys que va morir en una batuda al pis que compartia amb quatre persones més a Salou, la gent dedicada a la venda ambulant a la capital catalana es van organitzar per defensar-se com a col·lectiu. Al principi, amb la por de fer-se visibles i, per tant, deportades, però amb l'empenta i la decisió de lluitar pels seus drets van plantar la llavor de Diomcoop amb l'objectiu de canviar la vida de moltes persones. Primer van ser la Marie, el Ndeye, el Mouhamadou, l'Alioune, el Kebba, l'Oumar, l'Omar, en Dame, el Diogomaye, l'Alioune, el Cheikh, l'Ousseynou, l'Abdou, la Marietou i la Oulimata. Després, moltes altres.

Aquests són els noms de les quinze persones que l'Ajuntament de Barcelona va seleccionar per posar en marxa la Diomcoop. El govern municipal, aleshores ja amb Ada Colau al capdavant, va impulsar aquest sistema cooperatiu d'intervenció social per redreçar la situació de les persones del col·lectiu manter. L'objectiu: combatre el racisme, canviar la percepció de la societat sobre la gent que es vol guanyar la vida, creant oportunitats sociolaborals per a elles. "Estàvem venent a la Barceloneta quan se'ns van apropar treballadors de l'Ajuntament per explicar-nos que volien començar un projecte". Així explica Marie Faye la seva primera interacció amb el que posteriorment es convertiria en un projecte de treball cooperatiu.

Tot i que pugui semblar que la notícia hauria de generar il·lusió d'entrada, fou més aviat el contrari. Faye comenta que els provocava molts dubtes per la desconfiança que tenien en les institucions: "Pensàvem que era un ham per tenir-nos identificats o deportar-nos, però al final vaig arriscar-me a confiar-hi". Ella havia arribat a Catalunya després d'una beca accidentada a París. Guanyadora d'un premi de filosofia en què participaven tots els alumnes de batxillerat del Senegal, va fer les maletes per estudiar Dret i Ciències Polítiques, tot i que, un cop a la capital francesa, el seu expedient "va desaparèixer per art de màgia". Obligada a tornar, perquè tenia un visat d'estudiant, va decidir agafar un autobús, que la va dur a Barcelona. "Al Senegal tothom em deia que seria una advocada exitosa, però quan vaig arribar aquí em van dir que només podia treballar fent trenes o amb la manta". Fins que no va començar a la cooperativa, de la qual avui dia és presidenta, Faye va fer de mantera al Port Olímpic, però sempre amb la intenció d'estudiar i aprendre, sense ancorar-se en l'estereotip que li havien assignat un cop arribada a la ciutat i conscient de les capacitats que tenia molta gent que compartia amb ella la venda al carrer. "Venim cada dia per vendre. Per què no aprofitem tot el que sabem? Estem malgastant el nostre potencial", recorda Faye que pensava.

Al procés de selecció s'hi van presentar vuitanta persones i, mentre feien la formació prèvia per confeccionar l'equip, l'administració els va donar una beca de 500 euros i els va demanar que deixessin la manta mentre durés aquest període. Sis mesos després, el 23 de març de 2017, es va presentar la cooperativa en una roda de premsa al Centre Cívic Pati Llimona, amb la presència del primer tinent d'alcalde d'aquell moment, Gerardo Pisarello. El polític va explicar que la iniciativa no resoldria la venda ambulant no autoritzada de la nit al dia, però que era un pas molt important per demostrar que existeixen alternatives.

En un inici, la intenció del consistori era que l'equip de treball es dediqués a la venda de productes d'economia social, comerç just i artesania en fires al carrer i mercats com el d'Hostafrancs, però es van topar amb "un grup fort, amb caràcter i ple de líders" que tenia ganes de repensar el projecte. "Al principi tot era venda, venda, venda, però nosaltres no érem venedors, teníem altres habilitats a desenvolupar", explica Faye, i destaca

El nom la cooperativa prové de 'djom', que en wòlof significa "fortalesa interior", un tret que les sòcies de Diomcoop consideren "essencial" per "resistir les envestides de la llei d'estrangeria"

Un treballador al bar cooperatiu La Deskomunal de Sants (Barcelona), un dels espais on Diomcoop presta serveis de neteja i manteniment. **| JULIA MOLINS**

que quan l'Ajuntament els proposava alguna cosa l'analitzaven, i si no els quadrava, feien una contraproposta. "Vam trobar l'administració adequada en el moment adequat, un altre equip de persones ens hauria posat barreres i haurien pensat que teníem idees absurdes", puntualitza la presidenta de la cooperativa.

EL NOM FA LA COSA

El nom de la cooperativa prové de la paraula djom, que en wòlof significa "fortalesa interior", una característica que les persones que en formen part consideren "essencial" per "resistir les envestides de la llei d'estrangeria". Per poder obtenir els papers les persones migrades han de passar tres anys empadronades al territori. Sense poder treballar amb contracte. Sense poder llogar un pis. I són "tres anys" que normalment s'allarguen. "Tinc una amiga que fa tres anys que està aquí i continua sense poder empadronar-se ni treballar", posa d'exemple Penda Ka, una altra treballadora del Diomcoop. Ella mai no s'ha hagut de dedicar a la manta, però recorda com acompanyava la seva mare pels carrers quan era petita: "La mare no tenia feina i, com que coneixia als manters, es dedicava a vendre'ls menjar, i així no s'havien de moure". M'ho explica mentre seu a la recepció de l'espai cooperatiu Bloc4BCN de Can Batlló, un dels serveis que gestiona Diomcoop. Juntament amb ella, hi treballen també Mbaye Faye i Elena Otxoa, actual tècnica de la cooperativa. Tal com comenta aquesta darrera, "a Diomcoop res no és normal" i de vegades toca canviar de posició per donar un cop de mà allà on faci falta.

Diomcoop, a diferència d'altres projectes cooperatius que tenen el mateix objectiu, com Top Manta o Abarka (que gestiona la cafeteria de Bloc4BCN), no només té una línia de treball, sinó que l'activitat es diversifica en diferents sectors i una mateixa persona pot canviar de lloc de feina. Com a exemple, Otxoa exposa que la mateixa persona que és a la recepció del bloc, un altre dia, pot haver de treballar en els serveis de logística que ofereixen, com ara mudances o muntatge d'infraestructures. Per a la tècnica, justament encarregada de confeccionar les jornades laborals de l'equip, aquesta diversitat suposa un "mal de cap": "És un puzle complicat d'organitzar. Necessites un equip molt motivat".

De fet, des de fa un temps, la cooperativa manté aturat el servei gastronòmic que oferien. Un dels motius és la dificultat de trobar persones en situació d'exclusió que tinguin carnet de manipulació d'aliments i puguin transportar el càtering. Ara bé, Mbaye Faye estaria encantat de fer-ho, però un altre cop, ►

Diomcoop s'ocupa del servei de consergeria i el control d'accessos del l'espai cooperatiu Bloc 4 de Can Batlló, al barri de la Bordeta (Barcelona). **| VICTOR SERRI**

La seu central del projecte, des de l'agost de 2023, és al barri barceloní de Sant Andreu, on hi ha la botiga de la marca de roba Diambaar, que en wòlof significa 'valentia'

► els tràmits són un impediment. Ell va ser conductor professional al Senegal durant molts anys. Allà és on va conèixer a Marie Faye, perquè tots dos són de Mbour, una ciutat costanera a vuitanta quilòmetres de la capital, Dakar, on ella es dedicava al turisme. Parlant-hi va conèixer la cooperativa i al cap d'un temps va venir a provar sort a Barcelona. Des d'agost de 2024 treballa a Diomcoop, però, tot i ser un conductor amb experiència, no pot conduir. La llicència internacional té una durada d'un any i, per tant, s'ha de treure el permís vigent a l'Estat espanyol. I això, amb la dificultat afegida de l'idioma. Mentre l'aprèn, fa un curs per obtenir el carnet de controlador d'accessos, com també ho fa Penda Ka, que també està estudiant un postgrau en Economia Social i Solidària.

Segons que expliquen les treballadores, a la cooperativa s'aposta per formar persones i dotar-los d'eines per ser autònomes per reinserir-se laboralment. Així, conten, s'assegura que el projecte pugui contribuir a regular més gent. Normalment, a Diomcoop els contractes duren tres anys, el màxim per una empresa d'inserció i, en cas que una empleada s'hagi implicat molt i hagi esdevingut una peça clau del projecte, pot passar a formar part de l'estructura fent-se sòcia de la cooperativa. Però la majoria de les persones que hi passen acaben trobant altres llocs de feina. "Per a elles, és important que hi hagi moviment, tot i que reconeixen que necessiten una base d'estabilitat perquè la coordinació i la gestió sigui la millor possible", assenyala Marie Faye. En línies generals, l'activitat de Diomcoop fa possible regularitzar la residència a unes cinc persones de mitjana l'any, cinquanta-una des que va arrencar la cooperativa.

COSIR COMPROMÍS

La seu central de la Diomcoop des de l'agost de 2023 és al barri de Sant Andreu, on tenen la botiga de la seva marca de roba, Diambaar, que en wòlof significa "valentia". Es tracta d'una antiga llar d'infants situada al número 40 del carrer de Nadal, on abans es teixien els primers aprenentatges de les noves generacions i ara es teixeixen les oportunitats de persones excloses del mercat laboral. La seu es distribueix en tres mòduls: botiga, cuina i oficina, i al final de tot hi ha un espai destinat a taller. S'hi produeixen cistelles, estoigs, coixins, fundes i davantals, tot confeccionat amb teles wax cridaneres, de colors vius. L'interior del local està decorat amb imatges dels diferents serveis que ofereix Diomcoop.

Un cop a la setmana, la cuina és utilitzada per Khadim per fer maafe –menjar típic d'Àfrica occidental– per a tot l'equip. Khadim va arribar a l'Estat espanyol fa sis anys i és l'últim integrant de Diomcoop que ha aconseguit els papers i se n'ha pogut anar de vacances a visitar la seva família. La cooperativa té una política molt clara en aquest sentit: "Com que no es pot visitar el teu país quan no estàs regularitzat, la primera vegada que hi pots anar, concedim un mes i mig de vacances, en comptes d'un mes, com a les empreses tradicionals", detalla la seva presidenta.

El taller és liderat per Massek Seck, tot i que no li agrada que li ho diguin: "De cap, res de res. Som un equip". Amb una cordialitat elegant, és acompanyat de Maria, una dona procedent d'El Salvador que està fent les pràctiques d'un curs de confecció de la Fundació Ared a Diomcoop. Seck explica que la seva marca de roba és una inversió que van fer fa temps i que "ara comença a ser rendible". De fet, el 29 de novembre estrenen la seva última col·lecció a la Festa Major del barri barceloní de Sant Andreu de Palomar.

Al principi, detalla el tallerista, venien peces importades del Senegal, però el tallatge no encaixava amb la moda europea. Ara compren el tèxtil al país africà, fan el patronatge i després cusen les peces. La taula de tall no és molt gran, però Alícia Polo, qui fa els patrons i talla les peces perquè la resta les pugui cosir, hi està a gust. Abans treballava en grans empreses del sector tèxtil i ara, en un projecte cooperatiu, "per primera vegada, arriba el diumenge i no em fa mandra el dilluns". Mentre parlem amb Masseck Seck s'acomiada i marxa cap a la mesquita, com cada divendres al migdia. Aquesta llibertat a l'hora d'organitzar-se cadascú el seu horari, tal com destaca Alícia Polo, demanda un compromís "que hi és", assegura. Per això cal també confiança, diu, i sembla que n'hi ha quan Massek Seck afirma que el que més li agrada del Diomcoop és que són una família.

Aquesta família de Diomcoop va començar amb un finançament d'un 86 % de l'Ajuntament de Barcelona i ara es finança gairebé de forma autònoma. Han aconseguit posar en pràctica la fortalesa necessària "per plantar cara a la llei d'estrangeria, per teixir comunitat i generar un ambient de treball divers nacionalment i religiosament i que funciona molt bé", s'enorgulleix Marie Faye. A Diomcoop, postil·la, "hem creat les línies de negoci a partir de les aptituds de les persones que hi treballen", i per fer això, "també s'ha de ser molt valent".●

Ciutats adaptades a les inundacions que vindran

TEXT: **ANDREA ARNAL,** COMUNICADORA CIENTÍFICA I MEMBRE DEL CREAF
INFOGRAFIA: **GAIZKA PAGONABARRAGA**

Des de l'octubre de 2024, una pregunta ressona en la ment de les persones que viuen a la vora del Mediterrani: estan les nostres ciutats preparades per a les inundacions del futur? Si bé és cert que el litoral mediterrani ha estat una regió històricament castigada per esdeveniments extrems d'aquesta mena, avui s'enfronta a un escenari molt més complex: l'escalfament global intensifica les pluges extremes, mentre que l'expansió urbana, el turisme massiu i la impermeabilització del sòl en multipliquen l'impacte. Allò que abans era un problema fins a cert punt assumible, s'ha convertit en una amenaça estructural.

Per això, la manera d'adaptar-s'hi està canviant. Les solucions clàssiques –murs de contenció, dics, canalitzacions– ja no són suficients. Davant del formigó, emergeix una nova filosofia urbana que busca conviure amb l'aigua, no pas expulsar-la el més de pressa possible, com s'havia fet fins ara. Professionals de l'enginyeria, l'arquitectura i la geografia impulsen models de "ciutats esponja", amb espais permeables, verds i vius que absorbeixen, filtren i reutilitzen l'aigua de la pluja, alhora que mitiguen l'efecte illa de calor, a banda d'altres beneficis per a la ciutadania i la biodiversitat.

Localitats com Alacant o Torrevella ja posen a prova aquesta nova enginyeria urbana: amb paviments drenants, parcs inundables, dipòsits de retenció i altres formes del que es coneix com a sistemes urbans de drenatge sostenible (SUDS), que gestionen l'escolament produït a les superfícies mitjançant tècniques que repliquen els processos naturals, previs al desenvolupament urbà. Són laboratoris a cel obert per a la resta de zones costaneres, que comencen a entendre que adaptar-se al canvi climàtic implica, més enllà de resistir-lo, redissenyar la ciutat per conviure-hi.

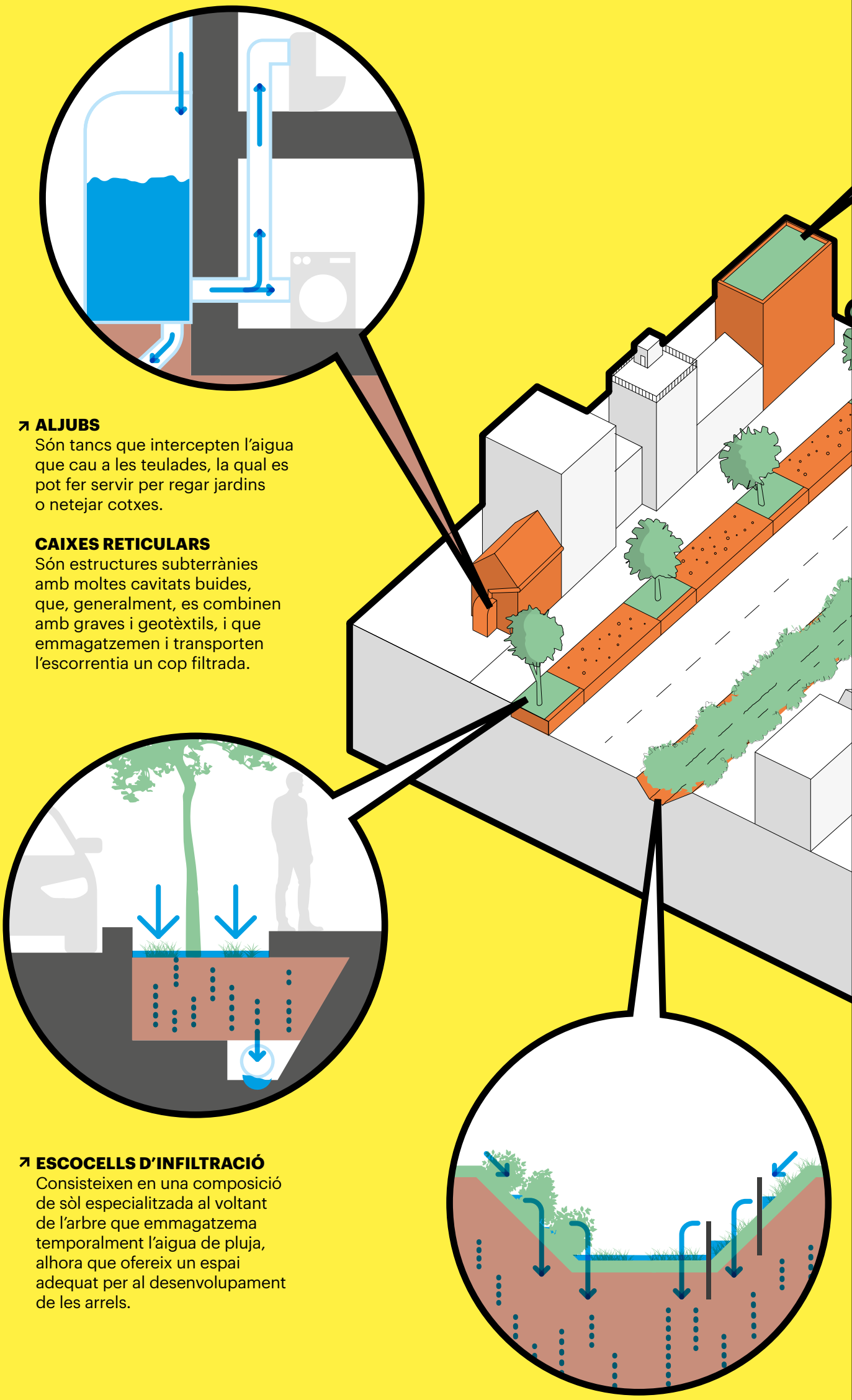

↗ **ALJUBS**
Són tancs que intercepten l'aigua que cau a les teulades, la qual es pot fer servir per regar jardins o netejar cotxes.

CAIXES RETICULARS
Són estructures subterrànies amb moltes cavitats buides, que, generalment, es combinen amb graves i geotèxtils, i que emmagatzemen i transporten l'escorrentia un cop filtrada.

↗ **ESCOCELLS D'INFILTRACIÓ**
Consisteixen en una composició de sòl especialitzada al voltant de l'arbre que emmagatzema temporalment l'aigua de pluja, alhora que ofereix un espai adequat per al desenvolupament de les arrels.

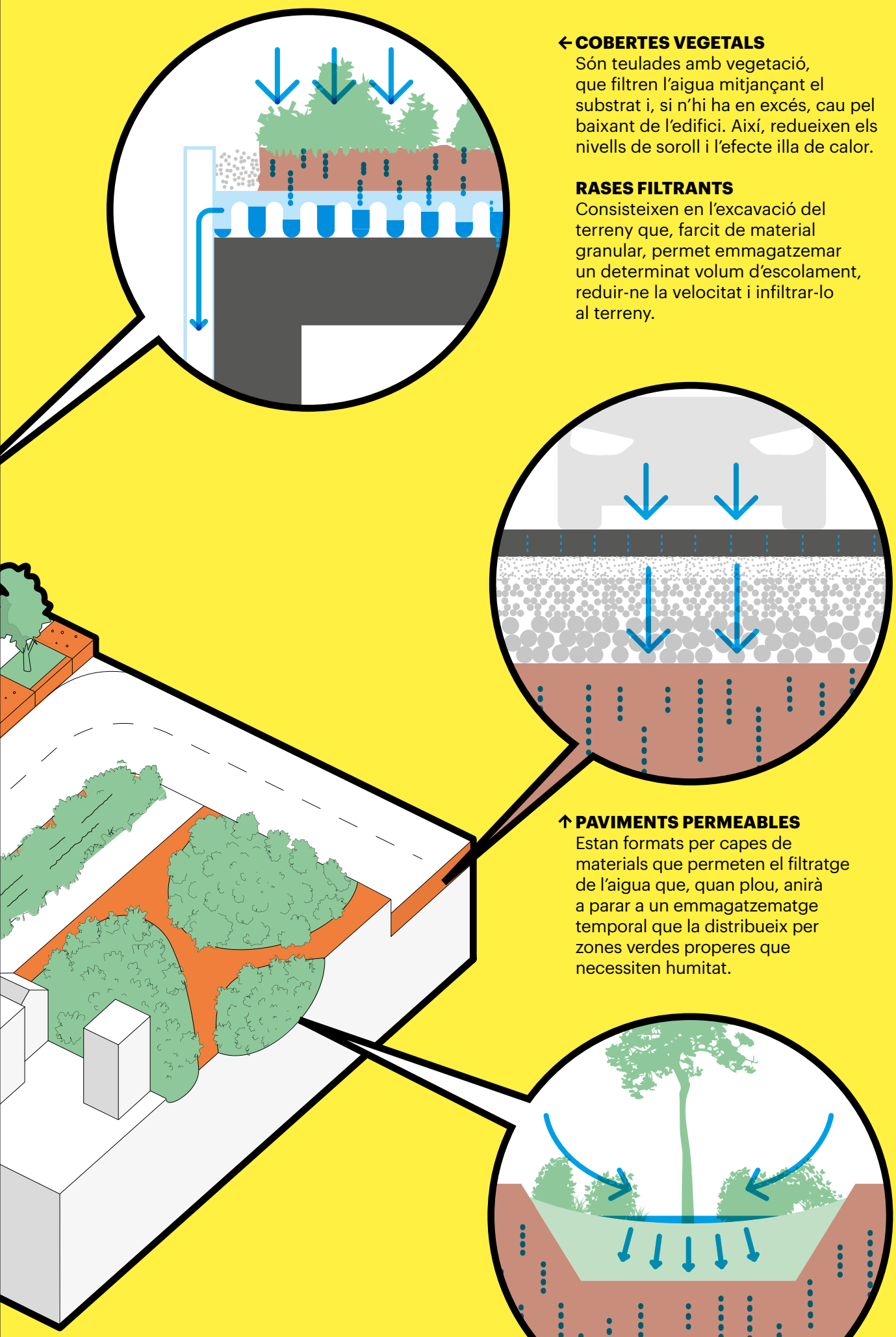

← COBERTES VEGETALS
Són teulades amb vegetació, que filtren l'aigua mitjançant el substrat i, si n'hi ha en excés, cau pel baixant de l'edifici. Així, redueixen els nivells de soroll i l'efecte illa de calor.

RASES FILTRANTS
Consisteixen en l'excavació del terreny que, farcit de material granular, permet emmagatzemar un determinat volum d'escolament, reduir-ne la velocitat i infiltrar-lo al terreny.

↑ PAVIMENTS PERMEABLES
Estan formats per capes de materials que permeten el filtratge de l'aigua que, quan plou, anirà a parar a un emmagatzematge temporal que la distribueix per zones verdes properes que necessiten humitat.

← CUNETES VEGETADES
Són canals amples i poc profunds coberts de vegetació, dissenyats per captar, tractar i transportar l'escolament.

DRENS FILTRANTS
Són excavacions poc profundes que filtren l'aigua de vessament, i la canalitzen a través d'una canonada de drenatge fins a un punt d'emmagatzematge.

↑ JARDINS DE PLUJA
Són construccions enmig de la ciutat que tenen una lleugera depressió amb plantes i que s'omplen d'aigua quan plou. Es componen d'espècies de plantes resistents tant a la sequera com a l'excés d'aigua.

Precipitacions extremes al vessant mediterrani

Episodis que han tingut lloc entre 1979 i 2024. S'ha considerat fenomen extrem de precipitació aquell que només té un 1% de possibilitats de produir-se.

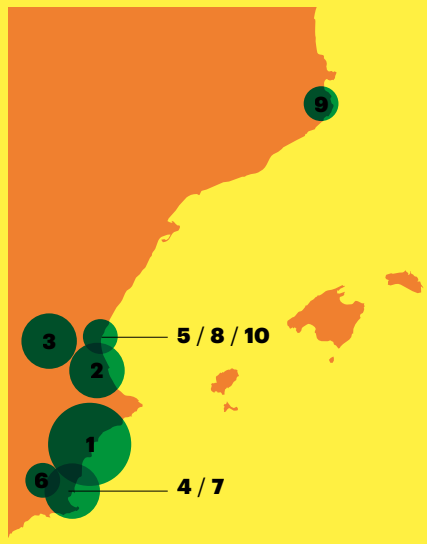

FONT: Aemet.

1. **Alacant (270 mm)** 30/09/1997
2. **Polinyà de Xúquer (225 mm)** 23/09/2008
3. **Utiel (215 mm)** 29/10/2024
4. **San Javier (205 mm)** 12/09/2019
5. **València (189 mm)** 28/09/2012
6. **Alcantarilla (189 mm)** 12/09/2019
7. **San Javier (179 mm)** 19/12/2016
8. **València (178 mm)** 11/10/2007
9. **La Bisbal d'Empordà (177mm)** 10/10/1994
10. **València (172mm)** 03/05/2022

Evolució del nombre d'episodis de precipitació extremes (per sobre del percentil 99) en conca mediterrània de la península Ibèrica entre 1991 i 2024

FONT: Aemet.

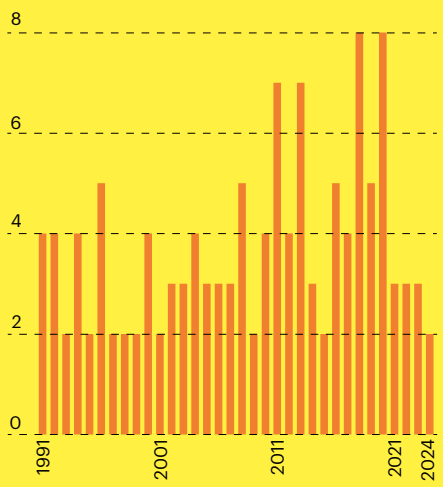

Gràfic: Meteoclimatica/Ana Ruiz.

Aquest article ha comptat amb el suport i la revisió d'Esther Sánchez, investigadora de la Universitat d'Alacant, especialitzada en riscos naturals. La seva recerca se centra en l'adaptació de les ciutats mediterrànies als impactes del canvi climàtic, amb especial atenció a la gestió de l'aigua i la resiliència urbana.

Los sediments són vida

El cas de l'Ebre és paradigmàtic de la poca voluntat de l'administració per aplicar tecnologies que contrarestin l'efecte dels embassaments en la retenció d'aquesta matèria primera cabdal en els ecosistemes

TEXT: **JOSEP JUAN SEGARRA**
PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ SEDIMENTS I AUTOR DE 'TERRA PRESA. PER UNA NOVA POLÍTICA DE SEDIMENTS'

IL·LUSTRACIÓ: **HÈCTOR FERNÁNDEZ**

Segons l'Institut d'Estudis Catalans, la sedimentació és "l'acció de sedimentar o de sedimentar-se; l'efecte. El dipòsit d'un sediment, el qual forma un estrat". També és "la propietat dels colloides segons la qual les partícules de substància insoluble se separen lentament per gravetat del medi líquid i es dipositen al fons del recipient que els conté". I, finalment, "el procediment emprat en anàlisi química immediata per classificar els cossos segons les dimensions de llurs partícules, basat en el fet que com més gran és llur massa més ràpida és llur separació del fluid que les conté quan la suspensió és sotmesa a un camp de forces natural, com la gravetat, o artificial, com en la centrifugació".

Els rius i els barrancs vius i amb un grau suficient de llibertat no són recipients de sediments, no els empresonen, sinó que són la força que els acull, els transporta i els guia en el seu viatge. Quan els rius estan vius, els sediments formen platges i ecosistemes fluvials. Llims, fangs, sorres, graves i còdols omplen les lleres creant ambients idonis per a amfibis, peixos, insectes, aus... I el destí final d'aquests sediments són els ecosistemes costaners: els deltes, les praderes de posidònia o les platges de tot el litoral. Amb la industrialització i la seua derivada de domini creixent sobre el medi natural, la proliferació d'embassaments als rius ha suposat la creació de "macrorecipients" artificials de sedimentació. És a dir, una part fonamental dels rius, dels barrancs, dels deltes, del fons marí i de tot l'ecosistema litoral queda empresonada darrere de grans parets de formigó. És el que vaig anomenar "terra presa" en un llibre homònim.

És cert que els embassaments guarden aigua per produir energia hidroelèctrica, per reduir els efectes negatius de les riuades i per procurar garantir l'accés a l'aigua durant tot l'any. Però també és cert que l'energia hidroelèctrica no és renovable perquè els rius no són infinits, que els embassaments també redueixen els efectes regeneradors de les riuades i que es podrien gestionar molt millor per minimitzar la retenció de sediments que produeixen. Hi ha experts internacionals en gestió de sediments, com el nord-americà John Day, que asseveren que la conca de l'Ebre, amb la quantitat d'aigua que el riu porta al mar actualment i amb una gestió adequada dels sediments, tindria la capacitat de mantindre el delta de l'Ebre emergit durant segles.

Experts com Juan Pedro Martín-Vide, de la Universitat Politècnica de Catalunya, han estudiat els mètodes de gestió de sediments més eficients i més econòmics i defensen que s'haurien d'implementar dos d'aquests mètodes. El primer i més econòmic són els buidatges periòdics dels embassaments petits i mitjans durant els episodis de riuada. Es tracta de buidar l'embassament deixant passar la riuada lliurement per dintre. Així, els sediments que porta la riuada no hi queden depositats i aquesta n'arrossega una part que estava retinguda al fons del recipient artificial. No hi ha res més econòmic i saludable que deixar que la natura recupere el seu funcionament original. El segon mètode són els anomenats "bypassos" de sediments, consistents en dragues que xuclen aigua i sediments i ho transporten aigües avall de la presa a través de canonades o túnels, amb una operativa semblant a com es fa amb el col·lector de salmorres de més de cent quilòmetres del riu Llobregat.

Tot això no només és possible tècnicament i econòmicament, sinó que és

un imperatiu ambiental i ètic. El problema és polític: si aquestes tècniques no s'estan implementant és perquè els governs -sobretot el català i l'espanyol, però també els governs locals afectats- no tenen voluntat de fer canviar la gestió de l'aigua dels rius, a les confederacions hidrogràfiques -que són organismes estatals-, a Endesa -que forma part d'una multinacional italiana- i a les comunitats de regants. Mentre que al Llobregat qui paga el bypass són les empreses mineres, a l'Ebre, Endesa ni tan sols compleix els contractes de concessió vigents. La multinacional hauria d'entregar a l'estat un 25 % de l'energia hidroelèctrica que produeix a preu de cost, però no ho fa i ningú l'obliga a fer-ho. I això són molts milions d'euros en energia que s'haurien d'estar invertint per reduir els impactes ambientals i socials que produeixen els embassaments.

I el problema no és només la quantitat d'aigua que baixa pel riu. Amb els embassaments que tenim. Si baixés quatre vegades més aigua, la quantitat de sediments que arribaria al delta de l'Ebre i a les platges no s'incrementaria significativament perquè, per augmentar els cabals sòlids, s'han d'implementar les tècniques de gestió de sediments que hem esmentat. I per fer-ho cal un Pla de gestió integral dels sediments de la conca i calen normatives de gestió obligatòria de sediments que obliguin a implementar protocols clars d'actuació en episodis de riuada. Per exemple, no pot ser de cap manera que quan hi ha una riuada a l'Ebre, els canals de reg del delta estiguin tancats. Actuant així, perdem l'oportunitat de repartir sediments per la plana deltaica i que aquest accident geogràfic guanyi alçada per contrarestar la pujada del nivell del mar.

En canvi, el que sí que està passant encara actualment és que el consum de combustibles fòssils al món està augmentant més que el consum d'energies renovables. No només no estem decreixent sinó que estem redundant en les pràctiques més nocives. La mateixa dinàmica de tren desbocat és la que s'aplica a la gestió de l'aigua dels rius. No només no utilitzem menys aigua sinó que insistim a projectar nous regadius com els dels canals Xerta-Sénia o el Segarra-Garrigues; en potenciar transvasaments com el del Consorci d'Aigües de Tarragona; embassaments com el de Yesa; complexos especulatius com el Hard Rock; o nous centres de dades per a una digitalització especulativa sense límits. Al ritme que anem, no només no recuperarem el trànsit sedimentari sinó que patirem molta calor, els rius quedaran cada vegada més secs i serem la carn de la rostida organitzada pels més rics i per la classe política que els fa el joc.

L'any 2000 es va crear la Plataforma en Defensa de l'Ebre contra un pla hidrològic nefast, impulsat per PP i CIU. El 2008, l'Associació de Jóvens per la Cultura i la Sostenibilitat vam organitzar la primera Diada pels Sediments. El 2015, vam crear la Campanya pels Sediments i l'Associació Sediments. Per tant, estem d'aniversaris i en període de reflexió. Si volem un futur habitable necessitem molts més activistes a l'Ebre, a Catalunya i al món. El fet que avui la joventut tinga molts més estudis que fa cinquanta anys s'hauria de notar en la nostra capacitat crítica, organitzativa i de construcció d'un món més just. No es tracta de ser peces del sistema capitalista, hem de tornar a la sedimentació de la sobirania alimentària i energètica i al respecte al que som: natura.●

Erradicar la desprotecció de les cuidadores a la llar

TEXT: **ANNA MONTRAVETA RIU**
PERIODISTA, COL·LABORADORA DE L'ARADA CREATIVITAT SOCIAL

IL·LUSTRACIÓ: **ELENA ORTEGA (LA NATURAL)**

"El sistema especial que regula els drets de les treballadores de cures de la llar és l'únic sistema que empitjora els drets d'un sector". Són paraules de Cristina Zambrano, advocada laboralista i membre de la CNT de Manresa. En efecte, les feines de les cuidadores de la llar estan emmarcades en un sistema especial que no inclou tots els drets recollits a l'Estatut dels Treballadors, sinó que els disminueix. Aquest cas és excepcional, perquè els sistemes especials serveixen per assegurar una millora dels drets en situacions d'excepcionalitat.

El motiu principal d'aquesta falta de drets és que la figura de la treballadora de la llar es troba en els llimbs, entre l'esfera pública i en la privada: qui la contracta no es considera un empresari sinó un "ocupador". Aquesta situació, però, no es repeteix en altres feines que també podrien tenir un contracte de llar, com les de jardineria. Fins al 2011, les treballadores de la llar podien ser acomiadades sense necessitat d'indemnització i no va ser fins al 2022 que van tenir dret a la prestació d'atur. Tot i que els últims anys s'han assolit fites històriques, els drets de les treballadores de cures de la llar encara no són equiparables als del règim laboral general i, com que la feina no es fa a l'esfera pública, no hi ha inspeccions laborals ni obligacions de registrar la jornada.

L'elaboració d'un conveni col·lectiu de les treballadores de cures de la llar –inexistent fins al moment– és una de les opcions existents per millorar els seus drets. Aquest conveni podria ser de diferents àmbits d'aplicació, però en el marc estatal o català hauria d'estar negociat pels sindicats majoritaris: la UGT i CCOO. La seva aplicació eliminaria el sistema especial que tenen actualment les treballadores, que passarien a estar en règim ordinari, tot i les característiques específiques del sector, com el fet de no ser contractades per un empresari. Amb la creació d'un conveni, doncs, la relació entre la treballadora i l'"ocupador" hauria de canviar, i el contractista s'hauria de transformar en una empresa o un autònom. Mitjançant un conveni col·lectiu, s'assegurarien uns drets fonamentals, una jornada laboral homogènia, un salari mínim, unes vacances pactades i mesures de seguretat.

Quin tipus de conveni col·lectiu s'hauria d'aplicar? És el gran interrogant. Tal com explica Ester Rocabayera, secretària nacional d'igualtat de la Intersindical-CSC, "la valoració social que es fa del treball de cures –tot i l'essencialitat d'aquesta feina– és molt baixa. Es veu com un treball desprestigiat. S'hauria de valorar com una tasca essencial i posar-lo al nivell salarial, com a mínim, del conveni d'indústria, però observant els salaris i les condicions d'altres feines essencials, com el personal de neteja, es pot deduir que, segurament, no seria així". Per crear un conveni, també s'haurien de decidir unes categories internes, perquè, fins al moment, la llei de les treballadores de cures de la llar té una sola categoria. Garantir l'aplicació del conveni col·lectiu també seria un repte: com que les tasques es desenvolupen en l'àmbit privat, no hi ha prou mecanismes de control.

Hi ha vies per corregir la discriminació que pateix el treball de cura en l'àmbit domèstic, com un conveni col·lectiu específic o equiparar-lo a l'Estatut dels Treballadors. Comportarien millores, però també mancances, que només se superaran amb la incorporació integral de les cures al sistema públic

Una altra opció per millorar la situació legal de les treballadores és l'equiparació dels seus drets amb els recollits a l'Estatut dels Treballadors. Un exemple d'aquests drets no equiparats és el dret a la baixa: un treballador reconegut per l'Estatut començarà a cobrar la baixa a partir del tercer dia, mentre que la treballadora de cures de la llar no ho farà fins al novè dia. Amb la regulació dels drets mínims, recollits a l'Estatut, els drets bàsics s'assegurarien i no es perdria el sistema especial. La regulació significaria també una professionalització del sector, més bones condicions per a les treballadores i, en conseqüència, per a les persones cuidades.

No obstant això, més regulació -imprescindible per a les treballadores- significaria també menys empleades contractades, atès que la majoria de les famílies de classe treballadora, i fins i tot de classe mitjana, no es poden permetre contractar una treballadora de la llar amb unes condicions dignes. Això provocaria que més famílies busquessin treballadores en situació d'irregularitat, una pràctica molt habitual actualment. De fet, de les 9.000 persones que el 2023 estaven donades d'alta en el sector de la llar i les cures a Catalunya, només el 65% disposaven d'inscripció a la Seguretat Social, sense tenir en compte les que no havien respost l'enquesta o no havien volgut informar de la seva situació per la falta de regularització. D'aquestes 9.000, 4.000 treballaven com a internes, i nou de cada deu internes eren estrangeres. També hi ha casos de dones jubilades que treballen al sector de les cures perquè cobren una pensió de jubilació molt baixa i, per tant, també ho fan de forma irregular.

Una millora en les condicions de les treballadores de la llar, doncs, ha d'anar acompanyat d'una transformació del règim d'estrangeria. "Tot i que féssim un conveni col·lectiu, que igualéssim les condicions i que s'apliqués l'Estatut dels Treballadors part del problema el continuaríem tenint. Les dones que arriben aquí i no poden treballar d'una altra cosa són les que entren en aquestes feines", explica Cristina Zambrano. Per tant, les millores laborals per l'equiparació de drets o per la creació del conveni col·lectiu, s'aplicarien només a una part de les treballadores de cures de la llar. La solució? La implicació i regularització per part de l'Estat.

Una millora en les condicions del sector ha d'implicar una transformació del règim d'estrangeria. Si no, s'aplicaria només a una petita part del col·lectiu

"Els passos que es fan són mesures parcials. Trobem més adient, encara que sigui un objectiu molt gran, plantejar que només pot haver-hi una resposta, que és incorporar tot el sistema de cures en un sistema públic que les reguli. Que s'acabin les residències privades i que s'acabin els contractes privats", defensen des de la Intersindical-CSC. Vivim en una societat envellida, i l'estat del benestar hauria d'assegurar unes condicions dignes i gratuïtes d'acompanyament en l'última etapa de la vida de tots els ciutadans.

I quina és la manera d'aconseguir-ho? Doncs com s'ha fet sempre: per mitjà de mobilitzacions populars -podem començar inspirant-nos amb les treballadores de cures de la llar basques, que el mes de gener van sortir al carrer per demanar un sistema públic i comunitari de les cures- i els moviments sindicals que exerceixen pressió a l'Estat. Les organitzacions feministes també hi han de tenir un paper rellevant, perquè, de segur que si tradicionalment hagués estat una ocupació dels homes, aquest sector ja s'hauria regulat. I amb molta conscienciació i educació, perquè quan comenci a importar serà quan el sistema es començarà a canviar. ●

“Aturar el colonialisme israelià és acceptar la nostra responsabilitat”

Yara Harake ve d'una família molt polititzada al Líban. Va viure la infància amb el pare en la clandestinitat i amb la mare detinguda. S'involucrà en política des de ben jove. Ha desenvolupat diversos projectes d'inclusió amb comunitats locals i persones migrades i refugiades. Fa sis anys que viu a l'Estat espanyol on treballa en l'àmbit de la comunicació centrada en la dicotomia pau-conflicte

TEXT: **MARIANA CANTERO**
FOTOGRAFIA: **VICTOR SERRI**

Va créixer en el barri beirutí de Burj el Barajne, on hi ha un camp de refugiades palestines, un dels més grans i els més antics del Líban. Des de nena, Yara Arake va mantenir una relació molt pròxima amb el seu veïnat, tot i que reconeix que, com a tot arreu, els discursos de la dreta en relació amb les persones migrades o refugiades també proliferaven i la dificultaven. "Hi ha diferents narratives al Líban. I existeix el relat que els palestins han vingut i han provocat la destrucció del país: és la narrativa de dreta de tot arreu. Hi ha gent que cau en aquesta formulació, que pensa que realment al Líban es vivia molt bé i quan van venir els palestins va venir la guerra. Però el problema de la guerra al Líban, i de l'ocupació, no és pels palestins: el problema és que Israel ha colonitzat el país veí i tota aquesta gent que volia escapar o fugir de la guerra va fer el més natural, anar a la frontera més pròxima", remarca.

Harake va conviure des de petita amb refugiades que havien nascut al Líban, però també amb gent gran que havia migrat. "Ara gairebé tots han mort, perquè van venir del Líban el 1948 i tenien records de les seves famílies, de les seves cases, de les claus, que és una mica un clixé, però no ho és, perquè és una memòria col·lectiva, en part, perduda. He après molt de les lluites de treballadores domèstiques al Líban, un país on en moren habitualment a causa de la violència contra elles per part dels amos, per un sistema que les obliga a treballar moltes hores sense descans, sense vacances, sense passaport, sense drets", resumeix.

Aquestes persones, que venen de diferents cultures, de comunitats diferents, tenen cadascuna la seva història personal, el seu somni, la seva família. Veure això va fer que Harake es plantegés que, siguin d'on siguin les persones, les diferències a escala humana, en realitat, són poques. I des de l'espai que li va tocar ocupar al Líban, que ella mateixa reconeix com una posició de privilegi, amb accés a salut i educació, es va implicar en la vida social i política i va aprendre molt de la lluita col·lectiva. "Tinc sort, dic sempre que tinc sort, perquè he après molt de les lluites d'altres persones. He lluitat, més que per a mi, per al col·lectiu. Però jo no he estat marginada. La meva experiència no valdria res sense les experiències de la gent del meu voltant", reconeix.

Assenyala la invasió de l'Iraq, l'any 2003, com el fet que la va fer involucrar en els temes socials i polítics. "Estava a l'institut. I per a mi, veure un país envaït per un altre, com els Estats Units, en nom de la democràcia, va ser una cosa molt estranya. No podria entendre-ho i em vaig començar a qüestionar què vol dir la democràcia, què vol dir la llibertat quan maten la gent en nom de la llibertat d'aquella mateixa gent", recorda. Així va començar a relacionar-se amb la política internacional per passar al marc nacional, el seu país, un territori que ha acollit durant dècades població refugiada i on Harake va desenvolupar diversos projectes d'inclusió amb comunitats locals i persones migrades.

Tot i això, renega de l'etiqueta d'activista. "Activisme? No m'agrada la paraula. És com que et posen una obligació, una responsabilitat individual. Com si la resta del món pot continuar la seva vida normal, però els activistes hem de canviar el món. Això és una mentida. Què signifiquen els activistes? Tots hauríem de ser activistes. Tots hauríem d'activar la nostra consciència de fer el que és just. Però posar-ho en aquests termes és com crear un heroi. És el concepte d'èxit individual, que és molt propi del sistema capitalista. Però la història de l'èxit d'una persona no ve d'ella, perquè les victòries són col·lectives. L'activisme és un concepte 100 % capitalista", conclou.

En el context actual, és gairebé impossible no parlar del genocidi palestí amb Yara Harake. El toca de prop. "Israel va ocupar lIa nostra zona el 1948 i ara mateix estem en el mateix procés de colonització; l'única diferència és que ara tenim mòbils i ho veiem en viu. Mentrestant, hem hagut de presentar arguments i justificacions per acreditar que som víctimes. I tot l'Occident diu que està fent la seva feina i és mentida", argumenta. Harake s'exclama: "Estem fent el mínim que cal fer, que és manifestar-se. Però manifestant-se no arribarà al que necessitem. El que està passant a Palestina és un genocidi i una neteja ètnica. Israel és l'únic Estat que té nens detinguts. I tothom se'n sorprèn, com si no fes vuitanta anys que això passa. I continuarà passant, si no li parem els peus", emfasitza.

Creu que si s'atura el genocidi palestí s'obrirà un camí de justícia per a moltes altres poblacions, pel fet de tractar-se d'una dinàmica colonialista. "Aturar el colonialisme és acceptar la nostra responsabilitat en aquest colonialisme -argumenta-. L'Occident té un problema: no ha après del passat. El que fa, tornarà a passar en el seu territori. Mentrestant, hem de començar a boicotejar el que cal boicotejar".

Quan se li demana com valora la solució dels dos estats, Harake es fa la següent pregunta: "Quins dos estats? De quin estat estem parlant? El tema de dos estats em fa una mica de ràbia, perquè és normalment la gent liberal, quan vol donar-te una solució, que et diu: 'Hem acordat que Palestina és un Estat i el reconeixem'. Però, d'on treu els diners aquest estat? D'Israel. Té dret a tenir exèrcit? No. Tindrà dret a defensar-se a si mateix si passa alguna cosa? No. Llavors, de quin Estat parlem? És una manipulació de paraules i narratives".

Harake creu que seria fonamental el reconeixement del procés de colonització. Després, diu, es podrà començar a parlar d'una solució: "La major part del territori palestí està ple de colons i cada mes o dos mesos arriben persones dels Estats Units, per anar-hi a viure. Si la gent no sap una mica d'història, només parlarem una miqueta d'urbanisme. No hi ha dos estats, l'únic Estat que hi hauria d'haver és un Estat palestí que pot arribar a ser amb diversitat ètnica i religiosa". ●

Harake no se sent gens còmoda amb el terme "activista". Li fa l'efecte que "és un concepte d'èxit individual, és voler crear herois, que és molt propi del sistema capitalista"

Tres mil·lenis de Mediterrània en un pot d'olives

TEXT: **PAU FABREGAT**
FOTOGRAFIA: **VICTOR SERRI**

Quan mengem una oliva trencada estem menjant el fruit d'un arbre que potser té centenars d'anys, que pot haver estat llaurat, esporgat i collit per diferents generacions d'un mateix llinatge. L'oliva no només és un fruit: és un llegat cultural i d'identitat mediterrània que avui encara persisteix a les nostres comarques de l'interior.

Les oliveres van arribar a la península Ibèrica des de l'altra banda del Mediterrani, de la mà de la civilització fenícia, cap al segle VII aC, però va ser durant l'època de l'Imperi romà que es va expandir el seu cultiu arreu del Mare Nostrum.

A l'antiga Grècia es considerava que els deus naixien baix de les branques de les oliveres, que eren considerades un arbre sagrat, associat a la deessa Atena. Durant l'època romana, la seua presència era habitual en temples, palaus i jardins, i el seu brancatge adornava els caps dels vencedors a les batalles.

Avui, l'olivera continua tenint un caire simbòlic molt rellevant, per exemple, a Palestina, on és considerada un símbol de resistència vers el colonialisme israelià, que molts cops es representa amb l'arrencament d'aquests arbres, en alguns casos mil·lenaris.

Als pobles del nostre entorn, els mesos de novembre i desembre encara és comú veure com es reuneixen famílies i amistats amb les manteres i les vares per collir olives, que després portaran al molí de la localitat per, al cap d'uns dies recollir l'*or líquid* que és l'oli d'aquest fruit. Però també hi ha una forma molt fàcil i ràpida de preparar les olives per a servir-les com a aperitiu o usar-les com a condiment: trencades i perfumades amb herbes aromàtiques.

GENER | FEBRER | MARÇ | ABRIL | MAIG | JUNY | JULIOL | AGOST | SETEMBRE | **OCTUBRE | NOVEMBRE | DESEMBRE**

OLIVES TRENCADES

INGREDIENTS:

- Olives verdes
- Aigua
- Sal
- Saborija
- Romer
- S'hi pot afegir qualsevol planta o herba aromàtica

ELABORACIÓ:

1. Trenqueu les olives i poseu-les a remull amb aigua. Convé canviar aquesta aigua un cop al dia durant set dies.
2. Prepareu la salmorra posant en un recipient la quantitat d'aigua que cregueu necessària per a cobrir les olives, poseu un ou a dintre i aneu afegint-hi sal i dissolent-la fins que l'ou flote.
3. Talleu i prepareu unes branques de romer i de saborija.
4. Col·loqueu les olives en un pot i ompliu-lo amb la salmorra. A la part superior, poseu-hi la saborija i el romer. És important que cap oliva estiga per sobre del nivell de l'aigua.
5. Es poden consumir a partir dels quinze dies, però si no us agraden massa amargues, les podeu deixar unes setmanes més.

arç
Assegurem compromís

www.arc.coop

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible
coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

ger
ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA
C/del Pi 25.Ribes.(Garraf).Països Catalans
08810.Tlf:93 896 12 00.ger@mesvilaweb.com
...aquest estiu posem la directa! amb la nova web
www.entitatger.cat

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuïdora llibertària
www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

Col·lectiu Ronda
Defensem tots els teus drets
www.cronda.coop
T. 932682199

Benvingudes a la comunitat del llibre crític
Fes-te sòcia de la llibreria crítica La Repartidora des de 50€/curs
Descomptes · Llibres gratis · Assemblea anual de sòcies
C/Reverend Rafael Tramoyeres 8 baix
Benimaclet - València
960 83 56 13 - larepartidora.org
LA REPARTIDORA

La Directa utilitza els serveis de
foli verd
gràfiques
foliverd.net
foli@foliverd.net
C. de la Llibertat 44,
Gràcia, 08012
Barcelona

LA DESKOMUNAL
COOP
Menú del dia
de dilluns a divendres
de 13:00 h a 15:30 h
Reserves a 93 119 06 92
ladeskomunal.coop

LA CIUTAT INVISIBLE
LLIBRERIA CRÍTICA DE BARRI
CATÀLEG DE ROBA
ESTUDIS COOPERATIUS I COMUNALS
GESTORIA I ASSESSORAMENT
ECONOMIES FEMINISTES
Riera d'Escuder, 38 (08028) · 932 989 947 · invisible.coop

Hooooooooo
4.500 subscriptores
100.000 visites úniques al mes
oooo
oooooooooo
ooo Anuncia't a la Directa
publicitat@directa.cat ola!

Digitalització
amb sobirania tecnològica
SomNúvol .coop
Som cooperativa
Som tecnoètica
Som programari lliure
hola@somnuvol.coop

UN PODER CARCELARIO
SINDICATOS DE PRISIONES Y SISTEMA PENAL
Una investigació excepcional de **José Navarro Pardo** sobre el poder a l'ombra dels sindicats penitenciaris. Amb pròleg d'**Iñaki Rivera Beiras**.
VIRUS
VIRUSEDITORIAL.NET

Màster XXXIII EDICIÓ
UNIVERSITAT DE BARCELONA
MÓN-3
Fundació Solidaritat UNIVERSITAT DE BARCELONA
GLOBALITZACIÓ, DESENVOLUPAMENT I COOPERACIÓ
INSCRIPCIONS FINS AL 7 DE NOVEMBRE INSCRIPCIONS
Gener de 2026
a juliol de 2027
60 crèdits ECTS
■ Informació ub.edu/master-cooperacion | T. 93 402 43 25 | msirera@ub.edu

FOTOGRAFIA: **FREDDY DAVIES**

Llac Niniers, Cessis, Letònia, febrer de 2025. Andris, veí de Priekuli, encara surt habitualment a pescar sobre el gel la perca, un peix de carn blanca. Confia més en el seu instint que en els consells oficials, que recomanen fer servir armilla salvavides o urpes metàl·liques per aferrar-se en cas de fractura de la placa glacial. La pesca sobre gel continua sent tot un emblema a Letònia, tot i que l'increment de les temperatures a causa de l'emergència climàtica l'està convertint en una activitat de risc.

El Perú

L'escenari del Muyuna Fest, dissenyat a partir de la paraula que li dona nom, que en la cultura kukuma designa les portes d'accés al món subaquàtic.

CINE FLOTANT QUE PROJECTA L'ÀNIMA AMAZÒNICA

A la ciutat d'Iquitos, al tram peruà de l'Amazones, s'hi celebra una insòlita mostra cinematogràfica que el públic contempla des d'embarcacions, i que serveix per reivindicar la cultura i la cosmovisió al voltant de l'aigua del poble originari kukama

TEXT I FOTOGRAFIES: **HELENA PERELLÓ PARDO**
IQUITOS (EL PERÚ)

Belén no és un barri qualsevol. Es troba a Iquitos, la capital de la selva peruana, que destaca per ser la ciutat continental no accessible per carretera més gran del món. A més, Belén és un territori amfibi, que s'inunda sis mesos a l'any i s'asseca els sis restants. Per això, és popularment conegut com la Venècia Amazònica. En aquest lloc, les cases es construeixen en forma de palafits i els motocarros es disputen amb les barques de fusta l'hegemonia com a mitjà de transport.

En època de creixement fluvial, el mes de maig, quan els carrers estan inundats i només són transitables en barca o nedant, a Belén se celebra el Muyuna Fest, que s'autodefineix com un "festival de cinema selvàtic i flotant". La segona edició d'aquest esdeveniment, que va tenir lloc el mes de maig, es va dedicar al poble kukama, habitant i defensor dels rius de l'Amazònia, en la cosmovisió del qual l'aigua és un ésser viu que sent, parla i es transforma. De fet, el mateix nom del festival està molt relacionat amb l'aigua. "Les *muyunas* són remolins que es formen a la intersecció entre dos rius, però, alhora, a la cultura kukama, són portes d'accés a mons subaquàtics", explica Paula Villar, organitzadora de la cita i arquitecta d'Espacio Común, l'estudi encarregat de muntar l'escenari de la mostra.

Belén és un lloc fotogènic. De dia, la llum es reflecteix en l'aigua i es dispersa suaument per l'aire; al capvespre, el cel ataronjat embelleix un entorn on la falta de recursos és visible. Potser per això, "s'ha convertit en un lloc on hi ha moltes produccions audiovisuals", comenta Livia Silvano, codirectora del Muyuna Fest, cineasta i veïna d'aquest barri d'origen kukama. Però també lamenta que molts d'aquests equips de rodatge "tan sols venen, graven i se'n van". Silvano explica també que el veïnat de Belén està format majoritàriament per gent de classe humil, que no ha tingut la possibilitat d'anar mai a una sala de cinema. I almenys una vegada a l'any, el Muyuna procura donar resposta a aquesta falta d'accés a l'audiovisual: "Volem fer aquesta aportació a la comunitat".

RECUPERAR EL RELAT SOBRE L'AMAZÒNIA

En realitat, l'objectiu d'aquesta cita cultural no és només que la comunitat esdevingui espectadora, sinó també que pugui participar activament en la creació audiovisual: que les habitants coneguin què passa rere les càmeres, que s'hi impliquin i, fins i tot, que facin les seves pròpies pel·lícules. "El Muyuna cerca ser un espai de formació per la sobirania audiovisual, perquè les persones de diferents territoris mostrin els seus propis discursos", explica l'arquitecta Paula Villar, fent referència als tallers de cinema, una part essencial de l'esdeveniment.

"Utilitzem el cinema com a eina per construir, per expressar algunes emocions que estan dins nostre", comparteix Livia Silvano que, a més de codirigir el festival, va estar molt involucrada en les trobades formatives paral·leles que es van celebrar a les comunitats Matsés, Kakataibo, Kukama i Guna, així com al barri de Belén. Els tallers de cinema comunitari, segons la creadora, van facilitar que persones indígenes de l'Amazònia articulessin narratives pròpies i poguessin explicar la selva des de dins.

"Treballem de manera horitzontal, col·lectiva", comenta Silvano, qui també va iniciar el seu camí en l'audiovisual a través de tallers de cinema comunitari. La seva primera experiència fou en el laboratori Kinomada, una iniciativa canadenca. Allà, va conèixer a Daniel Martínez-Quintanilla, l'altre codirector del Muyuna Fest. ▶

▶ Per a Silvano, celebrar aquest festival al seu barri és un somni fet realitat. Descriu Belén com "un barri que resisteix", que, "en un món que s'enfonsa, aprèn a flotar": un barri capaç d'adaptar-se als canvis més dràstics i que mereix també tenir accés a la cultura. Li il·lusiona especialment poder apropar el cinema a altres joves com ella: "que ells puguin contar les seves pròpies històries i que s'hi vegin reflectits", i "si són de Belén o de comunitats originàries, molt millor".

FER REFLOTAR LA COMUNITAT

El respecte a la comunitat és un dels valors fonamentals del Muyuna Fest. "L'objectiu era aconseguir que la gent de Belén estigués més present al llarg del festival: no només en un rol de suport, sinó que també hi participessin i que en gaudissin", apunta en Daniel Canchán, arquitecte d'Espacio Común.

Probablement, però, l'aportació més vistosa de la segona edició de l'esdeveniment al barri va ser un escenari flotant. L'equip d'Espacio Común el va dissenyar inspirant-se en el concepte de la muyuna, el remolí. "Com que la temàtica era l'aigua i el poble destacat era el Kukama, volíem que fos rodó", explica Paula Villar. I també tenien clar que el material principal seria la fusta autòctona.

Per fer realitat el que figurava en els plànols, l'estudi d'arquitectura va disposar d'un equip de construcció i d'instal·lació elèctrica de Belén. "Han aportat moltíssim i crec que n'estan força orgullosos", comenta Canchán. La feina d'aquest equip va ser fonamental, no sols en la construcció, sinó també a l'hora de trobar solucions als reptes que anaven sorgint. El principal, el fet que l'aigua superava els nivells habituals, fins a arribar a una profunditat de tres metres. Inevitablement, doncs, l'escenari havia de ser capaç de surar. A suggeriment de l'equip constructor, es va optar per un suport a base de troncs lleugers i flotants, també coneguts com a *topas*.

El sol, la pluja, l'esforç físic i la quantitat de dies seguits de treball van fer de la construcció de l'escenari una experiència intensa i dura, però també bonica, valora Daniel Canchán, el qual també destaca que es va treballar molt en equip. "En alguns moments, nosaltres hem hagut de confiar cegament en l'experiència dels constructors i, en d'altres, ells han confiat cegament en la nostra. I gràcies a aquest equilibri crec que tot ha sortit tot bé", comenta.

Part del que fa especial aquesta obra és la seva transcendència, el fet que pugui ser utilitzada més enllà del festival. Immediatament després de la clausura del Muyuna, l'escenari va començar a ser usat per altres propòsits. Sense anar més lluny, va esdevenir l'entrada i el pati de l'escola a la qual està annexat. També es va fer servir com a plaça pública i va acollir activitats com una campanya de salut o una missa. "En aquest sentit, el que hauria de brillar és l'ús que se li dona, més que l'obra en si", opina Canchán.

BELÉN DES DE LA MIRADA DELS INFANTS

Els qui, sens dubte, van tenir ocasió de gaudir més durant la trobada cinematogràfica van ser els infants, que van participar en espectacles i projeccions de pel·lícules, tallers d'aquarel·la, de murals, de joc o de cinema. Els actors Diego Lagos, Laura Franco i Daniel Bustos, del grup colombià Boroló Impro, van conduir un taller d'improvisació, que va durar sis dies i va comptar amb la participació de quinze infants i adolescents. Es va desenvolupar fent servir tècniques del teatre de l'oprimit per conèixer la realitat de la població infantil i representar-la, com a obra de teatre, a l'escenari flotant.

Diego Lagos reconeix que aïllar la seva mirada és molt important. Canviar la forma d'observar permet entendre que hi ha moltes maneres d'interpretar la realitat i que, de fet, en les narratives amazòniques, aquesta sovint es barreja amb la ficció: "Hi ha una gran quantitat de relats que els nens comenten constantment i que nosaltres, que venim de fora, entendríem com a mites o llegendes. Però per a ells van molt més enllà d'això i són coses que existeixen".

Per exemple, els infants expliquen que als rius hi ha persones que viuen sota l'aigua. Els relats sobre aquests éssers aquàtics són importants per a ells, perquè ajuden a donar una explicació a alguns successos. En aquest sentit, Lagos recorda

L'objectiu de l'organització és aconseguir que el veïnat del barri de Belén faci seva la mostra.

David Orlando, dibuixant de Tarapoto, va dissenyar el cartell del festival i els elements decoratius de l'escenari.

amb tristesa que, en el transcurs del festival, la comunitat de Belén va patir una gran pèrdua, ja que un noi adolescent del barri va morir ofegat. "Com puc anomenar ficció a una cosa que per a ells té tot el sentit del món per poder concebre les vides que es perden en l'aigua?", reflexiona l'intèrpret.

UN REMOLÍ CAP A MONS SUBAQUÀTICS

David Orlando és un dibuixant de Tarapoto, una altra ciutat de la selva peruana. És qui ha dissenyat el cartell del festival, tant en la primera com en la segona edició. Alhora, va crear els murals que decoraven l'escenari flotant juntament amb infants del barri Belén. L'acollida del seu taller va ser molt bona. "Hi havia grups que venien sols: un nen més gran remant amb tres de més petits. O els pares venien a deixar-los, o algú de l'equip els portava, o arribaven nedant. Els nens i nenes simplement arribaven: volien participar", recorda.

Orlando descriu l'experiència com "una de les més intenses, caòtiques i significatives" que ha viscut en molt de temps. "En aquests murals, el 80 % és pura energia i màgia dels nens de Belén", explica. Se'n van pintar dos inspirats en la cosmovisió kukama: un d'ells representava el món de l'aigua i l'altre, el món terrestre. Quan els petits arribaven al taller, es trobaven amb un llenç pràcticament en blanc, amb tot just alguns animals esbossats. A partir d'aquí, aportaven les seves idees i coneixements.

Per al mural inspirat en motius aquàtics, les joves artistes van proposar alguns peixos i éssers fantàstics, que el dibuixant desconeixia, però que ells ja havien menjat, pescat o que formaven part dels relats tradicionals kukama: la sirena, la boa gegant, els dofins rosats o els manatís. Quant al mural del món terrestre, van voler representar-hi animals solitaris, com el tapir o el jaguar, amb les seves cries.

Prèviament, David Orlando va estar treballant en el cartell del Muyuna, que tracta, tal com explica, "sobre els éssers de l'aigua de la cosmovisió kukama". Segons aquesta imatgeria, existeixen cinc sols o mons: el primer i el segon són aquàtics i estan representats en el cartell. "Es diu que en el primer món hi viu la gent de l'aigua, hi ha llars que estan fetes d'escates gegants i s'hi troba també una boa enorme, la yacumama, que sempre està estirada", descriu el dibuixant. En el segon sol, hi viuen peixos i altres personatges aquàtics, que Orlando també va incloure en el disseny.

Una gran muyuna ocupa el centre del cartell. Algunes llegendes conten que, si aquest remolí t'arrossega, desapareixes per sempre del món terrestre i viatges cap als mons subaquàtics. "Arribes a l'altre costat de la muyuna i et transformes", explica Orlando, fascinat per aquestes històries: "Es diu que els peus de les persones queden del revés i que tenen brànquies al lloc de les orelles".

En el cartell, els éssers subaquàtics aprofiten l'impuls del remolí per sortir de nou a la superfície, per protegir el seu territori contaminat per una taca de petroli. Aquests éssers de riu, juntament amb les sirenes, els dofins rosats, les tortugues, els manatís i la gran yacumama, neden cap a la superfície, equipats amb càmeres, micròfons, claquetes, reflectors, drons i guions. Per al dibuixant, representen la idea de defensar-se contant històries: "Posar-hi llum és una manera de dir 'Som aquí'". ●

En paral·lel a la mostra s'organitzen tallers de cinema comunitari perquè les poblacions locals puguin explicar el món de la selva amb narratives pròpies

Sèrbia, un any de revolta des de les aules

L'1 de novembre ha fet un any de la tragèdia a l'estació de Novi Sad, guspira que va fer esclatar l'estudiantat serbi, que segueix reclamant transparència, justícia i la fi del règim del Partit Progressista Serbi d'Aleksandar Vucic, una protesta que es manté avui i ha impregnat tota la societat del país balcànic

TEXT: **POL LLOPART I OLIVELLA**
ANTROPÒLEG SOCIAL

"Els estudiants ens estan donant una lliçó". Fa un any que aquesta frase ressona per Sèrbia, d'ençà que els joves estudiants d'etapa universitària van iniciar les protestes més multitudinàries i persistents que mai han vist els territoris de l'antiga Iugoslàvia. En un gir de rols figuratiu –l'estudiantat com a mestre i la societat com a alumna–, el jovent s'interroga sobre quin camí polític ha de seguir el país balcànic. Plantat contra el govern, la lliçó que imparteix és sobre dignitat i transparència. Tot perseguint conceptes abstractes, però demandes concretes, els estudiants eviten curosament ser definits per una ideologia particular. La protesta és, doncs, un mosaic complex –sovint antinatura, on conflueixen nacionalistes serbis, moviments d'esquerres i de minories nacionals– unit per formar part d'una generació que ha observat créixer l'autoritarisme sense fre.

De fet, la desafecció amb la política parlamentària és generalitzada a Sèrbia, perquè no només l'estudiantat se sent traït per una oposició que no ha pogut aturar la cooptació de l'Estat en mans del Partit Progressista Serbi (SNS) i que és assenyalada per transformar els anhels de les darreres manifestacions en estèrils debats al Parlament. La lliçó cabdal de la classe estudiantil, doncs, és que el canvi social només serà possible si el pren amb les seves mans.

El detonant de la protesta va ser tràgic. Pocs minuts abans del migdia de l'1 de novembre de 2024, l'esfondrament de la marquesina de l'estació de tren de Novi Sad va causar 16 víctimes mortals i va deixar en bona part de la societat sèrbia impregnada la idea que "la corrupció mata". Les justificacions del govern eren contradictòries i no va reeixir a l'hora de donar explicacions sobre per què una estructura acabada de renovar i presentada com una joia infraestructural va col·lapsar. D'ençà que "Sèrbia no es pot aturar" –lema i nom de la plataforma política d'Aleksandar Vucic, fundador també del partit progressista governant–, va arribar al poder amb majoria absoluta, l'any 2024, ha fet gala dels avenços en grans infraestructures públiques, sovint per desviar l'atenció a la usurpació de les estructures d'estat. En aquest control progressiu dels mecanismes del poder ha rebut la col·laboració d'una emergent classe oligàrquica i caciquil, amb grups empresarials propers al règim que concentren grans beneficis gràcies a contractes amb l'administració, mentre els treballadors del sector públic reben coaccions per participar en actes polítics afins al govern.

El desastre de Novi Sad, doncs, va posar de manifest que la suposada prosperitat econòmica de Sèrbia –on, per molta gent, emigrar sembla l'única promesa de futur–, no només no arribava a les classes populars, sinó que les suposades flamants millores s'havien fet amb contractes obscurs i materials barats per enriquir unes poques mans.

Deu de les setze persones que van morir sepultades sota la marquesina tenien menys de 30 anys. Els ciutadans de Novi Sad i, poc després, els estudiants d'arreu de Sèrbia, es van proposar "aturar el país" com a mostra de dol, a còpia de concentracions silencioses per recordar les víctimes, però també tallant el trànsit a vies urbanes, ferrocarrils i autopistes. Per coordinar les manifestacions i fer front al govern, progressivament, els estudiants van ocupar els campus i van aparèixer els *plenums*, assemblees que han transformat les facultats en centres de decisió política.

En aquests espais, es van acordar diverses reclamacions de transparència i responsabilitat a l'Estat, i la publicació de la documentació pública vinculada a l'accident. Després s'hi han sumat demandes per la investigació de les agressions a estudiants i professors i l'arxivament de les causes contra manifestants per culpa de la creixent repressió del moviment.

Com va reaccionar el govern a les demandes estudiantils? Algunes renúncies, com la dimissió del primer ministre, Milos Vucevic, el gener d'enguany, no han satisfet els sectors mobilitzats, que encara consideren que cap de les seves demandes ha sigut corresposta. Aquest any de lluita mostra que, si bé no hi ha hagut una ruptura, sí que canvis socials que semblen irreversibles van sedimentant-se lentament. De l'optimisme de fer caure el govern s'ha passat a una temporalitat més pausada, a una fase de mobilització permanent i que ha esdevingut una qüestió de resistència.

L'educació superior viu en un espai liminar a Sèrbia. Amb l'inici del segon curs marcat per les protestes, aquesta tardor, el govern ha decidit cancel·lar beques i acomiadar part del professorat. Davant d'aquesta situació, a les universitats s'està cuinant lentament un canvi de tàctica, i es perfilen dues vies: abandonar el pacifisme estricte i exigir eleccions parlamentàries anticipades. Les manifestacions d'aquest estiu n'han estat un clar testimoni, perquuè davant d'un augment de la repressió dels cossos de seguretat oficials de

Protesta estudiantil davant de la seu del Tribunal Constitucional a Belgrad, el mes de gener.

l'estat i extraoficials del règim contra el moviment estudiantil, hi ha hagut enfrontaments violents a diverses ciutats. En el terreny electoral, tot i la precaució per les amenaces de frau, ja s'ha anunciat una llista unificada de candidats amb representació dels diversos centres universitaris i facultats, que es manté en secret fins a l'anunci oficial de convocatòria d'eleccions. L'objectiu de la iniciativa és instaurar un govern de transició per institucionalitzar l'intent de doble poder nascut al si de les universitats.

El govern culpa l'estudiantat d'instigar el conflicte i es val de discursos alarmistes que insinuen que la situació podria desembocar en una "guerra civil" imminent. Part d'aquest intent de control de la narrativa i d'intimidació l'han encarnat grups afins al règim, com els autoanomenats "estudiants que volen aprendre" –coneguts pels seus detractors com a "cacilàndia"– que fa més de dos-cents trenta dies que acampen davant del parlament. El govern argumenta que la revolta estudiantil és una "revolució de colors", importada i finançada per Occident. Així i tot, l'Estat serbi manté vincles econòmics estrets amb la Unió Europea (especialment per les prospectives de l'explotació del liti

El govern titlla la revolta de "revolució de colors" finançada per Occident, però alhora cultiva el vincle comercial amb la UE, Rússia, la Xina i obre la porta als interessos privats de Donald Trump

serbi per part dels motors industrials comunitaris). Simultàniament, manté bones relacions diplomàtiques amb Rússia i amb la Xina, que participen en projectes infraestructurals com la mateixa estació de Novi Sad. Al mateix temps, continua armant Israel i prepara el terreny perquè la família Trump pugui entrar en el negoci hoteler de Belgrad.

Sembla que la narrativa sobre els estudiants com una amenaça exterior no s'adequa al full de ruta de relacions internacionals elaborat per Vucic. Però sí que podria explicar el silenci mediàtic generalitzat que protegeix els interessos estrangers al país. Dins de Sèrbia, les maniobres per deslegitimar el moviment han produït més desgast que persuasió. En nombrosos estudis independents es mostra que el suport popular als estudiants se situa entre un 60 % i un 80 % de la població.

Aquest octubre ha fet 25 anys de la revolta estudiantil que va contribuir a derrocar el règim de Slobodan Milosevic. En una generació, les arrels de l'estat autoritari han tornat a brotar. La confiança que la classe estudiantil han aconseguit guanyar-se en la societat sèrbia es fonamenta en la seva promesa de regenerar el poder. Els estudiants sovint estableixen paral·lels històrics amb les protestes dels anys noranta, per l'ús d'una força que, a més d'emocional, és també políticament creïble. No seria del tot just comparar les dues revoltes, però és factible afirmar que la protesta ha superat qualsevol expectativa, allargant-se en el temps i en l'espai, en un canvi social on també si han sumat sectors laborals i professionals amb forta capacitat sindical, com l'energètic, així com l'advocacia, els artistes i la pagesia, cadascun amb les seves mobilitzacions i demandes específiques.

El moviment estudiantil ha aconseguit mobilitzar-se més enllà de les divisions socials, i la seva estructura sense líders, assembleària i dispersa geogràficament, l'ha convertit en una força insubornable, en un contrast evident amb els partits de l'oposició. Tot i que els referents del passat i els plans de futur estan presents, la qüestió més candent ara mateix és com els estudiants afrontaran els mesos vinents, després d'un any de lluita. El segon curs acadèmic en revolta promet ser decisiu: la tria de les tàctiques marcarà el rumb i la unitat del moviment, amb el risc que la seva integritat es vegi amenaçada tant pel desgast als carrers com per les tensions ideològiques que podrien sorgir amb la formació de llistes en un escenari electoral. ●

Cheikh Drame

President de SOS Racisme Catalunya

"El racisme vol que abandonem la nostra identitat catalana"

Arriba a l'entrevista amb les presses de qui té mil coses a fer. Enraona a tota velocitat, saltant d'una idea a una altra, però sense perdre mai el fil, passant d'aspectes personals a qüestions estructurals amb la facilitat de qui domina l'art de l'oratòria. Cheikh Drame (Dakar, 1992) explica que fa molt temps que reflexiona sobre el racisme i que encara en fa més que pateix la violència que una societat com la catalana exerceix contra qui considera "l'altre". És educador social, president de SOS Racisme Catalunya i integrant de la Comunitat Negra Africana i Afrodescendent de Catalunya (CNAACAT). En un moment en què els discursos d'extrema dreta s'estan fent hegemònics, la seva veu i les seves idees són, més que mai, un bon antídot contra l'odi.

TEXT: **ALBERT ALEXANDRE**
FOTOGRAFIA: **VICTOR SERRI**

Vas arribar a Martorell de nen. Com va ser l'experiència de migrar de ben petit?

Tenia 6 anys, el dia que vaig fer el viatge era el meu aniversari, i vaig arribar a Barcelona amb 7 anys. Encara que de vegades la gent em diu que és una ximpleria, per mi aquella experiència no va ser migrar. En cap moment vaig decidir venir, perquè era molt feliç al Senegal amb els meus avis. Vivia genial, i de cop i volta em van dir que m'havien de reagrupar. Recordo el viatge com una experiència de luxe: tota l'estona estava acompanyat de les hostesses i fins i tot em van portar a la cabina del pilot. Aleshores vaig arribar a l'aeroport del Prat. Portava un bouboú, que és una peça de roba tradicional senegalesa, de color violeta brillant. Em va sobtar veure tanta gent blanca. Sentia que tothom em mirava.

Aleshores, no va ser traumàtic?

Va ser una experiència molt divertida. El que va ser traumàtic va venir després, quan vaig haver d'adaptar-me als canvis i als codis culturals. Al Senegal em llevava al matí a una casa de patis oberts amb jardí i, des de primera hora, ja estava jugant amb la colla. De cop i volta, tot es va tornar rígid i vaig haver-me d'adaptar a una altra realitat, perquè no coneixia els meus pares. Hi havia parlat, però m'havien criat els avis i una cosina de la mare. Aleshores, arribar a un poble que es diu Martorell, on la nostra va ser la primera família negra, amb una llengua nova, amb codis culturals diferents, amb una escola nova, amb un pare molt tradicional i que em feia anar amb el cap rapat... Jo tinc una petita discapacitat a la cama, vaig una mica coix, i això va fer que cada dia fos una batalla per sobreviure. Era el "negro, calvo y cojo". Les mestres deien que era un noi intel·ligent, però agressiu. I és clar, havia de sobreviure. Més tard vaig aprendre la llengua, vaig fer amics i he acabat tenint certa nostàlgia de Martorell, però allí hi he viscut situacions de racisme brutals.

Quina mena de situacions?

Sempre ho explico i la gent vol pensar que m'ho invento. Això no obstant, les primeres paraules que vaig aprendre en castellà van ser "negro de mierda". Era el que se'm deia sempre i tothom reia. Jo també reia, fins que me'n vaig assabentar què volia dir. Va ser la primera vegada que em van portar a direcció de l'escola, a primer de primària. Com dic sempre, això que vivim ara amb l'auge de certs discursos no és nou. Per Carnestoltes, els joves més grans portaven el braçalet amb l'esvàstica nazi, samarretes blanques, tirants amb la bandera d'Espanya, botes de skinheads, boina i un bat. Avui, quan parlo amb joves, els dic que a les places dels pobles, no fa tant, tot eren *quillos*, grenyes, bombers, Adidas, *white power* i "arriba España".

En les darreres manifestacions en suport a Palestina hem vist gent jove que és objecte de racisme molt indignat. És el jovent qui s'endú la pitjor part del racisme?

Crec que sí. El discurs d'odi va directament cap aquí. Fixem-nos en la infància migrant. El que anomenen "mena" encaixa a la perfecció en les teories de la deshumanització de Frantz Fanon, i la zona del ser i no el ser. És una criminalització brutal, que al final serveix per justificar l'odi que puguin rebre aquests nens. Més enllà d'això, la joventut o l'adolescència són etapes crítiques, en què es desenvolupa la personalitat. Per exemple, jo, de jove, he negat el meu origen i he dit que era francès. Ho feia per sobreviure. A totes les comunitats no blanques, els joves et diuen que no volen que els seus pares parlin el seu idioma. En molts casos, els joves no saben d'on són, tot i que siguin d'aquí, perquè al final sempre transiten per identitats múltiples. Diuen: "A casa m'ensenyen la cultura, menjo el menjar tradicional i vesteixo la roba tradicional, però si surto i ho expresso a fora, la gent em pregunta si és Carnaval". Aquesta mirada de l'altre, si no estàs treballat, acaba sent una profecia autoacomplerta. Si tu a un jove li dius constantment que és ruc, s'ho acaba creient. En els tallers que faig a escoles veig joves que accepten que els anomenin "mi esclavito". Si a casa de les famílies socialment racialitzades, no pots tractar aquests temes, a fora de casa tampoc, i l'únic espai on ho pots comentar és al carrer amb amics que pateixen situacions similars, t'acabes retroalimentant, et tanques en la teva bombolla. I d'alguna manera et dius, "per què vull ser part d'aquesta societat, si és una merda?". És el que històricament li ha passat al poble gitano o als joves que han migrat sols, que troben més suport en la vida precària, que en la societat que els criminalitza.

Tens una criatura de dos anys i n'esperes una altra. Com els explicaràs tot el racisme que segurament viuran?

És molt complicat i, quan hi penso, recordo com els meus pares s'han entregat perquè jo pugui estar aquí fent aquesta entrevista. En el cas de la meva criatura, quan veu un cotxe de la policia em diu: "Mira papa, nino-nino". Perquè veu la policia amb il·lusió. Algun cop he pensat de dir-li: "Nino, caca". Però després penso que només té dos anys. Així i tot, això em fa reflexionar, perquè jo no podia parlar de certs temes amb els meus pares i el meu fill sap a què em dedico, i els contes que li llegim intenten reflectir la suposada diversitat per la qual treballo. Però encara que és trist pensar-ho, jo no veuré la fi del racisme, ni el meu fill, ni els meus nets, si en tinc. Quan era jove no entenia els meus pares, no suportava quan em deien: "Si et diuen negre de merda, tu ignora'ls". Jo pensava: si m'ho diuen i ajupo el cap, demà m'escopiran i demà passat se'm pixaran a sobre. Ells, en realitat, pensaven que no eren al seu país i que hi tornaríem, i per això no es podien arriscar a perdre la feina. Amb l'edat, ets capaç d'entendre-ho i ara els dono les gràcies pels valors que em van transmetre i per les pràctiques comunitàries que he heretat d'ells. Sí que penso, però, que tant de bo algú m'hagués parlat de racisme quan era petit. No soc ingenu i sé que el meu fill viurà situacions de racisme com la meva, i per això li dic mig de broma: "Avui, 'ets molt bufó'; demà, 'els papers'".

En una intervenció al Congrés dels Diputats espanyol explicaves l'evolució del racisme i deies que, si als inicis del colonialisme es relacionava amb l'ànima, ara es relaciona amb la seguretat. Fins a quin punt, com afirmaves aleshores, la seguretat és un constructe social?

Ho és quasi tant com la raça. Evidentment, si estic treballant en les altures sense cap mena de mesura de prevenció, em puc sentir insegur, però és una percepció. Quan els mitjans de comunicació posen "migració" i, al costat, "delinqüència" i "crim", tot i que les dades no ho corroborin, per a qui s'està parlant i de quina mena d'inseguretat parlen? A les persones racialitzades no se'ns considera ciutadans, perquè la meva inseguretat la genera la policia i d'aquesta no se'n diu res. Tot i que considero que tinc la pell molt dura, encara ara, quan veig un policia, hi ha alguna cosa dins meu que s'encén perquè, quan ens

"El primer que vaig aprendre en castellà van ser 'negro de mierda'. Era el que se'm deia sempre i tothom reia. Jo també, fins que em vaig assabentar de què volia dir"

detenen, justifiquen la violència amb la qual ens tracten dient que estem nerviosos o que estem alterats. Tanmateix, moltes vegades ens provoquen per aconseguir aquestes reaccions. En el context estatunidenc, per exemple, els pares afroamericans diuen als seus fills joves que vigilin quan surten de festa. Això no ho fan els pares blancs. Tot i que són part de la mateixa terra, els uns no poden cometre els errors dels altres. Si tu i jo sortim de festa, anem borratxos I comencem a fer el babau, la mirada que hi haurà sobre mi serà molt diferent. Actes quotidians com anar a la feina poden ser insegurs per a les persones racialitzades. Per quins carrers transito? Em trobaré un control policial? A mi no em genera inseguretat passejar pel barri del Raval a la nit, però, en canvi, quan entro en un jutjat, em sento insegur. Vaig anar a renovar el NIE i no parava de pensar a qui havia de trucar si passava alguna cosa.

Fa un temps, el qui era comissari en cap dels Mossos d'Esquadra, Eduard Sallent, reconeixia que hi ha un biaix racista quan la policia fa identificacions. Quin és el paper dels cossos policials en una societat amb aquesta malaltia?

La policia és l'element més fàcil de reconèixer dins d'una societat racista perquè és qui té el monopoli de la violència. El problema no són les actituds individuals, perquè ja hi ha agents no blancs. Per això parlem de racisme estructural. Aquest sistema s'ha creat i neix com a resultat de la violència colonial, per mantenir el supremacisme blanc a escala global. Fins i tot als estats del Sud Global es reprodueix el racisme perquè les morts de Bakary Diba, de fred, a la Ciutadella; o de Brian Rios, sota custòdia policial, no tenen el mateix impacte que quan una persona blanca mor en un país africà. T'asseguro que quan passa, la policia africana fa tots els possibles per esclarir les raons de la mort. Tal com explica Michelle Alexander a *El color de la justícia* [Capitan Swing, 2014], en els seus orígens, els xèrifs als Estats Units eren sobretot homes blancs que s'encarregaven de donar caça als esclaus que fugien de les plantacions. La policia és l'eina bàsica per generar processos d'alterització, és a dir, crear un altre inferior i un nosaltres civilitzat. Així mateix, la policia és el que veiem més, però els nostres representants polítics fan servir les mateixes lògiques de deshumanització. Josep Borrell, quan era l'alt representant de Política Exterior de la Unió Europea, va dir que el continent era un jardí envoltat de males herbes i calia protegir-lo. A Gaza es veu molt clar: per molt que veiem la duresa dels fets, el relat és que Israel és l'única democràcia a l'Orient Mitjà i la resta són terroristes.

Hi ha qui diu que quan es parla d'integració o d'inclusió, en realitat es parla de desintegració d'altres cultures. Quin és el model al qual hem d'aspirar?

Sempre dic que no hi ha una cultura millor i una cultura pitjor. Totes les cultures agafen el que els interessa i deixen de banda el que no els interessa. Aquí som una societat potser més individualista, que potencia el desenvolupament personal. Això està molt bé i té avantatges. En contra, sovint veiem notícies de gent gran que mor sola i que ningú troba fins que el cadàver ja fa pudor. Al Senegal, una altra cultura que també és la meva, és inconcebible que a una persona gran la fiquin en una residència. Són models més comunitaris, que tenen coses molt bones, però en els quals perds intimitat. Tota cultura o comunitat té bones pràctiques que hem d'intentar adoptar. El discurs antiracista renega de la paraula "integració" perquè significa integrar-se a un sistema que és violent amb nosaltres. Això es veu a França quan pares racialitzats tenen fills i se'ls diu que no han de parlar-los en la seva llengua materna perquè els estan cohibint la llibertat. En el cas de l'atemptat de Charlie Hebdo es veu clar. Un dels joves havia nascut a França, els seus pares també, tenia notes brillants i després d'haver-se graduat no tenia possibilitats de trobar feina d'informàtic, únicament pel seu nom. Aleshores va venir l'altra banda, amb tota la seva propaganda que alimenta l'odi, li va donar un sentiment de pertinença i el va captar i manipular.

I enmig d'una cultura minoritzada com la catalana, com s'articula la qüestió de la integració?

És clar, hi ha el tema de la catalanofòbia, que per mi té a veure amb la integració. És evident que existeix un conflicte entre Espanya i Catalunya, i també és evident l'opressió històrica contra el poble català. Però això no pot servir per negar el racisme ni les opressions que viuen catalans d'altres tonalitats i fenotips. Ens parlen d'integració, però quantes vegades, inclús si ens dirigim a una persona catalanoparlant en català, ens contesta en castellà? Ens encanta parlar d'integració, però la responsabilitat sempre la posem en qui considerem que és nouvingut o qui no és blanc. Si tant ens agrada, la integració ha de ser per a ambdues parts, no pas responsabilitat d'una sola part. Perquè si no, correm el risc d'obviar les dinàmiques que impedeixen això que anomenem "integració". Què vol dir integració? Deixar totes les teves identitats i ser el que jo vull que siguis? Doncs, si és això, no ho volem.

En un context com aquest, com aconseguim que el català esdevingui una llengua que guanyi parlants?

En primer lloc, ves a Banyoles o a Olot a veure què parlen els joves racialitzats. Analitzem una mica el territori i mirem després si el fet que el català no es parli és culpa dels nouvinguts que no volen parlar-lo. En segon lloc, mirem quin paper juga de l'Estat Espanyol i la gent que diu que viu aquí de tota la vida i es vanagloria de no parlar el català. En tercer lloc, moltes vegades ningú es queixa del ric que no parla català; encara més, li fem una reverència. El problema el pateixen les persones en situació de precarietat o de vulnerabilitat. Com podem fer més accessible i fàcil el català per a aquestes persones? Hi ha moltíssima voluntat per part de molta gent migrada d'aprendre el català, però potser les seves condicions estructurals fan que això quedi en última posició de la llista. En últim lloc, crec que hi ha un imaginari discriminatori i reduccionista cap al continent africà i les persones negroafricanes. Avui encara hi ha gent que em felicita perquè parlo molt bé. Es pensa que diré "hola amigo yo salta valla año pasado busca trabajo". Hi ha molta gent que està molt desmotivada perquè pensa que mai serà acceptada ni

"Hi ha un imaginari discriminatori i reduccionista cap al continent africà i les persones negroafricanes. Encara hi ha gent que em felicita perquè parlo molt bé"

farà entendre que també és catalana. Per exemple, quan parlo amb les meves germanes, una nascuda a Granollers i l'altra a Martorell, em diuen que constantment els pregunten d'on són. És una llàstima que a gent que ha crescut aquí no se'ls reconegui aquest sentiment de pertinença.

En aquest sentit, hi ha un problema de base, que rau en la manera com la gent blanca ens relacionem amb la població que racialitzem. Com ha de ser aquest acostament?

El problema sorgeix quan l'única cosa que se'ns pregunta és d'on som. Perquè això neix amb la voluntat d'etiquetar-te. S'han d'establir ponts perquè els joves racialitzats acabin acceptant aquesta identitat catalana, perquè al final el que passa és que la rebutgen i s'acaben generant bàndols. N'hi ha que diuen que no són catalans i els pregunto: "quantes vegades has anat al Senegal, col·lega? Què en saps d'allà?". El racisme vol que abandonem aquesta identitat i que neguem la nostra part d'aquí, que neguem que som afroespanyols, afrocatalans o afrobascos.

Et preocupa l'ascens de l'extrema dreta o que hi hagi espais polítics que s'autodenominen d'esquerres que adopten els mateixos discursos racistes i antiimmigració, com, per exemple, el laborisme a la Gran Bretanya?

Ser racista dona vots, l'antiracisme, no. Vivim un capitalisme racial. La doctora Kimberlé Crenshaw, quan crea el terme "interseccionalitat", tot i ser dona, tenir un grau de discapacitat i ser dissident sexual, considera que el primer marcador discriminatori és la raça. Dit això, és clar que fa moltíssima por l'extrema dreta. Encara que soc un antiracista crític, sé que els meus aliats són els sindicats o els moviments en defensa de l'habitatge. Als meus amics blancs d'aquests moviments els dic de broma: a mi l'extrema dreta em deportarà al meu país, però a tu què et passarà? Tothom té por i jo dono les gràcies a gent com Jordi Magrinyà, que militaven en moviments antifeixistes i que van fer front a l'extrema dreta. Gràcies a aquesta generació no tenim una Espanya 2000 ni Bastión Frontal a Barcelona, però no tothom pot fer confrontació directa. Sigui com sigui, hi ha discursos antiracistes que consideren que l'esquerra, tot i dir una cosa, fa polítiques contràries, semblants a l'extrema dreta. Només cal recordar els discursos de Pedro Sánchez quan es va produir la massacre de Melilla.

I si tothom fa discursos racistes, quina és la diferència amb l'extrema dreta?

És la normalització de la violència. El sistema capitalista comporta crisis cícliques i, en aquestes crisis, les classes socials baixes són les que més pateixen i puja l'extrema dreta. Per què? Perquè els progressistes o l'esquerra mai acaben garantint solucions reals en matèria de condicions de vida. Fa temps que assenyalem el perill dels discursos d'odi, però ara és quan es comença a parlar d'extrema dreta. No és res nou. La diferència és que si en el futur hi ha una violència com la que es va viure a Torre Pacheco, segurament quedarà impune o fins i tot s'encoratjarà. Creus que, fins que la gent blanca d'esquerres no s'ha sentit amenaçada, no s'ha posat el crit al cel contra l'extrema dreta? Efectivament. Quan deportin la gent racialitzada a qui li tocarà el torn? A la gent LGTBIQ+, les feministes i finalment a la gent d'esquerres en general. ●

Ideari

FREE PARTIES AMB RESSÒ POLÍTIC

TEXT: **GUILLE LARIOS**

Comunitats nòmades i raveres habiten una fèrtil escena cultural, musical i artística, convertida en filosofia de vida, que deixa un llegat inspirador, però poc reconegut, sovint sotmès a la repressió i l'apropiació per part de les tendències i modes comercials

“La free party és un ritual juvenil comunitari, un espai ocupat temporalment, una reterritorialització espacial i simbòlica que confronta el món jove subaltern amb la tutela del món adult. És un esdeveniment cultural clandestí, una situació que evidencia moltes de les contradiccions del nostre sistema social i econòmic i que planteja alternatives organitzatives mitjançant l’autogestió dels plaers i de la vida quotidiana en comunitat”.

Qui explica això, Pablo Soria, forma part d’una generació que, durant la dècada dels 2000, va participar activament en el desenvolupament de la cultura free party. Promotor de raves i *teknivals*, DJ, viatger amb el seu camió i el seu soundsystem. A aquell way of life viscut amb intensitat li ha donat ara una sortida en forma de llegat teòric. Sobretot per mitjà de la seva tesi doctoral, “Estado de excepción festivo. Raves y free parties en España (1990-2025)”, una anàlisi completa amb una pàtina antropològica i biopolítica que radiografia les diferents arestes d’aquesta escena i que té previst recollir en un llibre.

La complexitat i la trajectòria de la cultura free party en el nostre entorn cultural fan que ja puguem comprendre-la com un moviment en conjunt. Som davant d’una escena àmplia, intergeneracional, internacional, polièdrica i metamòrfica; un moviment que ha topat sempre amb totes les formes possibles de repressió i que ha tingut poca visibilitat en l’esfera pública, més enllà d’anècdotes fragmentàries recollides pels grans mitjans de comunicació. L’aposta autogestionària, les creacions i segells musicals autoproduïts, els festivals lliures, les escenografies i performances, els equips de so, els vehicles transformats, l’art, la roba, els complements i accessoris, els tatuatges i perforacions, les tecnologies lliures i les creacions DIY... Les influències nòmades, raveres i tekno-travellers deixen un rastre inspirador, però poc reconegut, sovint capturat i buidat de significat per les tendències i modes del capitalisme.

Recentment, però, productes audiovisuals com el film *Sirat* o la sèrie *La Mesías*, han reflectit aspectes de la realitat free party. I no és casual. Els darrers anys, llibres, documentals, exposicions, corrents de pensament i protesta de tota mena, reivindiquen el que els pensadors Gilles Deleuze i Félix Guattari van definir com una “màquina de guerra nòmada”. Unes raves que, “en temps d’esgotament cultural” -usant la definició de la investigadora McKenzie Wark- i d’onada reaccionària global, són plantejades com “una utilitat, una necessitat”, tal com ha descrit el filòsof Pepe Tesoro a “Protegeix la teva rave” (article publicat al web del CCCB). O com les veïnes de La Peza (Granada) o Fuente Álamo (Múrcia), on es van celebrar les macroraves les últimes revetlles de Cap d’Any, defensant davant dels periodistes la necessitat de cultura, jovent, festa i moviment de persones a l’“Espanya buidada”. Un espai de “possibilitat radical”, segons la *hauntologia* de Mark Fisher o d’Ana Gorostizuon (en *El arte sin órganos*, La Caja Books, 2024) i a on, mitjançant la música electrònica, cossos i màquines es troben per a desafiar les lògiques de producció capitalista i l’ordre social establert.

LA MUTACIÓ D’UNA CULTURA ITINERANT

L’extensió, repressió i èxode del moviment rave per Europa i el seu patrimoni cultural queden molt ben plasmats al documental *Free party, a folk history* (Aaron Trinder, 2023). L’any 1994, govern britànic optava per judicis faraònics a col·lectius i sound system, implementant la Criminal Justice Act, una normativa que convertia els grups ravers, *gypsies* i nòmades en proscrits.

L’èxode per l’Europa continental de col·lectius represaliats com Mutoid Waste Company propiciava el naixement dels tekno-travellers i el seu freetekno. Les conegudes com a *tribes* viatjarien organitzant raves i teknivals amb camions que ja estaven fora del mercat, reconvertits en habitatges que alhora transportanven equips de llums i so. La música accelerada, d’entre 180 i 200 bpm, amb potents bombos repetitius, es va convertir en un nou batec generacional. Estils com el hardtek tribe, el breakcore, el jungle, el speedcore, l’acid tekno, el psytrance i altres més inclasificables, es repartien l’escena d’unes festes anticomercials, clandestines i efímeres. En alguns dels teknivals celebrats a l’Estat francès van arribar a concentrar-s’hi 100.000 assistents -anomenades *teufeurs* en l’argot francès- amb el seu exèrcit de furgons habitacle, també dites *camtar*.

> L’ESTUDIÓS DEL FENOMEN RAVER PABLO SORIA ASSENYALA LA GRAN INFLUÈNCIA QUE TÉ EN DISSENYADORS ESTRELLA DE LES PASSAREL·LES COM ALEXANDER MCQUEEN, PACO RABANNE O JEAN-PAUL GAULTIER

“Les tribus tekno-nòmades van crear xarxes de suport mutu arreu del continent, intercanvis de música, llocs d’aparcament i trucs per enganyar el sistema. Es van adaptar a realitats locals, a les xarxes llibertàries i als centres socials, a on fins llavors havia regnat el punk i el rock”, explica Pablo Soria.

A l’Estat espanyol, l’arribada de gent vinguda d’altres llocs del continent europeu a les primerenques cases okupes va possibilitar una progressiva barreja entre aquestes dues realitats. “Les modes entraven pels infinits espais okupats de Barcelona i es distribuïen per la resta de l’estat, com ara a València. A partir dels dos mil, punks i skaters organitzaven raves petites, urbanes, en espais okupats o fàbriques abandonades on sonava el drum and bass, l’acid techno o el trance...”, apunta l’estudiós del fenomen rave. Una nova identitat estètica va començar a desenvolupar-se gràcies a la fertilitat d’aquestes festes i la influència de teknivals com a l’AntiViña (la rèplica no comercial al festival Viña Rock, a Villarobledo, Castella-la-Manxa), l’OFFSónar (l’alternativa al Sónar barceloní) o el Dragon Festival (a Los Cigarrones, Granada). “A escala musical, l’acid house o el techno dels ravers britànics va deixar pas a un so més metàl·lic i dur, del breakbeat més afilat es va passar al happy hardcore i ritmes quatre per quatre molt accelerats i hipnòtics” explica Soria. “En l’àmbit estètic -afegeix- van començar a veure’s modes relacionades amb la música electrònica i a desenvolupar-se l’estil raver a Espanya, des de les rastes dels *crusties* anglesos, el fluor de la gent del trance, les cadenes de plata i els septums dels travellers. Totes aquestes textures anirien deixant enrere el tint hippy per lluir estètiques més agressives, militars, rastafaris, on dominaven les caçadores tipus bomber, el cuir o els piercings”, detalla.

Cap d'any a la Big Fucking Party, rave autogestionària a Ciudad Real (Castella).
| VICTOR ARIAS

Pablo Soria fins i tot destaca aspectes estètics segons la geografia de les free parties: "A França, els *teufeurs* no vesteixen de forma particularment extrema, sinó amb botes de muntanya i roba de fer feina, ja que molts són d'origen rural i no han viscut tant l'intercanvi d'estils que es dona a les ciutats". A Itàlia, per contra, "la moda és més marcada, amb pantalons *baggies*, ulleres de sol esportives, septums, vambes de skaters i samarretes d'estil *cani*. L'escena catalana està influïda per la italiana: comparteix aquests elements, però sobretot, aquesta 'voluntat de vestir'" afegeix l'investigador. A la seva tesi, Soria assenyala l'enorme influència de la cultura rave en la moda de les passarel·les, fins al punt d'esdevenir un producte de mercat recorrent per a dissenyadors com Alexander McQueen, Paco Rabanne o Jean-Paul Gaultier, molt evident en col·leccions com *Leather*, *Dark Raver* o *Dark Matrix*.

ECONOMIES, ESTÈTIQUES I PRÀCTIQUES

Des de dins del mateix món de les free parties, altres dissenyadores han apostat per creacions que identifiquin més específicament a la comunitat. Gemma Cisa i Marco Salvago, després de voltar com a nòmades per diverses geografies i mercats laborals, l'any 2015 van donar forma a Utopik Wear, un somni que avui és la seva activitat. "Des del primer moment vam estar d'acord que seria un projecte ètic, amb valors, on les coses es fessin per un bé comú. Per això, no fem servir cap material provinent d'animals. Tot es fabrica a Catalunya. Les persones que treballen amb nosaltres reben sous dignes. Apostem per proveïdors locals i petits comerços -explica Gemma Cisa-. Fugim de la fast fashion i de la sobreproducció, que genera molts residus. I com que el nostre públic viu majoritàriament en furgonetes i camions, amb poc espai, necessita roba còmoda, que s'usi molt i duri molt". La dissenyadora constata que "aquesta manera de fer va en contra de la tendència dominant en el món de la moda: produir a països on la mà d'obra i els materials són barats, sovint en condicions d'explotació". Cisa recalca que "en l'escena de les free parties es dona molt de valor a projectes com el nostre. Si treballes amb valors clars i transparència, la comunitat respon. L'empoderament mutu i la força que es crea per fer créixer els projectes és una de les coses més belles del moviment".

L'estil d'Utopik Wear està sovint marcat pels tons foscos "tot i la nova tendència apunta a incorporar colors més vius, per aportar una mica més d'alegria i trencar amb la monotonia del negre", assenyala Gemma Cisa, que també aposta pels estampats amb motius *animal print* i geomètrics, "provinents, respectivament, de la cultura punk i de l'art dels tatuadors".

Finalment, cal destacar les localitzacions a on se celebren aquests esdeveniments com un tret diferencial de l'estètica performativa de les raves no autoritzades. Conformen una geografia oculta d'espais abandonats pel capital, com fàbriques en runes, circuits i aeroports sense ús, pedreres, preses o recintes militars abandonats, escenografies d'aprofitament que porten implícita una crítica al desenvolupament capitalista. "Qui destrueix el territori i la natura? Qui desvincula enormes espais físics del seu entorn ecològic i social? No els vam construir nosaltres aquests llocs, només els donem vida uns dies", apunta críticament ▶

Una escena de ‘Sirat, trance en el desierto’, pel·lícula d’Oliver Laxe que aborda el fenomen de les festes lliures.

Una noia llueix una peça d’Utopic Wear, marca de roba de proximitat inspirada en la filosofia punk i les free parties.

▶ Pablo Soria, que va ser un dels impulsors de la rave de Cap d'Any de 2008 en una antiga cimentera de Bunyol.

Impregnats per la cultura cyberpunk, en aquests espais són freqüents les decoracions mutants i dispositius visuals, els enginys mecànics, la propaganda reivindicativa i geometries o simbologies d'estil tecno-xamànic, a cavall entre la fira medieval i un enclavament futurista distòpic. I tot plegat amb un desplegament de formes econòmiques marcades per l'esperit de la gratuïtat: el regal, l'intercanvi, l'aportació amb espècies o amb la venda de begudes, menjar, fanzines, vinils, artesania i productes de tota mena, són algunes de les formes que operen.

NOUS TEMPS PER AL RAVERISME DE LA VELLA ESCOLA

Parlar de l'època d'or de l'escena free party implica necessàriament referir-se a Rizomatik, col·lectiu creat l'any 2005 per artistes que van sumar-se a l'explosió rave que es vivia a Catalunya. Maikel, sota el nom artístic Maikybox, va participar en la seva fundació. "A través del fòrum d'Underave, que feia de nexe de l'escena, unes vint persones vam decidir muntar un soundsystem per fomentar aquesta cultura", explica. "Hi havia el vessant traveller, de gent que anava amunt i avall amb camions, i el vessant soundsystem, que provenia dels jamaicans dels anys cinquanta. Aquest era el nostre. Ens agradava la tecnologia, els altaveus, la cultura del DiY, la il·luminació, escollir els llocs... Produíem la nostra pròpia música, muntant el nostre sound de forma altruista, a vegades en grans festes que ajudaven a culturitzar l'escena, i d'altres amb quatre altaveus en comunions tribals amb els nostres amics", recorda Maikybox.

> PER AL PERIODISTA NANDO CRUZ, LES FREE PARTIES "PODEN AJUDAR ELS CONSUMIDORS A ENTENDRE ELS CONCEPTES DE RESPONSABILITAT I CORRESPONSABILITAT"

De la proposta de Rizomatik, aquest DJ destaca "la diversitat d'estils, des de techno punxat a 130 bpm, fins a speedcore, a 200 bpm, un pastitx musical acompanyat d'un espectacle de decoracions, projeccions, estructures, sota un ambient festiu i de llibertat. La gent flipava i es quedava més mirant que no pas ballant". També aclareix que "no fomentàvem els conceptes 'droga' i destroy, que també existien en aquell moment, amb músiques més industrials i destructives i substàncies com la ketamina, que ho enfosquien tot. Nosaltres apostàvem per un concepte de 'gaudeix, sigues lliure, droga't si vols, però sense posar-ho en el centre'".

Per a Ikzio, nom en clau d'un altre dels habitants de l'escena en aquells anys, el llegat free party "va més enllà de la gran comunitat que s'ha creat. Surten ramificacions com la connexió amb els centres socials okupats i amb esdeveniments benèfics en forma de projectes de roba i artesania com Tejido Combativo, o bé festes tekno-punk, *expos* de fotos, performances, jornades de producció musical com Encuentros Analogicos o festivals autogestionats d'arts com Trashumantes", explica.

Free és una d'aquestes propostes. Es tracta d'una exposició-homenatge a la vibrant història i el periple de les free parties a Europa i a la península Ibèrica. Durant l'any 2024 i des de l'interior de l'espai cultural Konvent Zero de Cal Rosal (el Berguedà), Elsa Guerra va comissionar aquesta trobada d'artistes i fotògrafes que mostraven escenes íntimes de les *tribes* entre els anys 1994 i 2024. Aquest recorregut immersiu incloïa projeccions, taules rodones, presentacions de llibres, documentals i una residència artística per a creadors de l'escena. "Cansada de la criminalització i de la mirada distorsionada que sovint ofereixen els mitjans, l'exposició va néixer per donar una visió honesta i des de dins de la cultura rave", destaca Guerra. "El Konvent i les free parties compartim aquest esperit de contracultura, d'independència davant les institucions i de confiança en l'autogestió. Un i altres ocupen i treballen des d'una posició marginal, tant en l'àmbit geogràfic com en l'humà: igual que els DJ de les free parties no troben lloc als escenaris convencionals, el Konvent dona la paraula a artistes que no tenen cabuda en altres circuits", afegeix Guerra. Alhora, anuncia que "ara intentem que els mateixos col·lectius de l'escena puguin itinerar amb l'exposició, fent que tothom pugui gaudir-ne, celebrar-la i viure-la".

APRENENTATGES I RELLEU GENERACIONAL

Quico Montáñez també va viure amb intensitat aquells anys amb el col·lectiu KPT Sound. Per a ell, "la importància d'aquell fenomen era que amb 19 anys t'adonaves que participaves en una cosa que transcendia la teva persona, que et feia sentir en família, que tenies més força, encara que fos per muntar festes. Passes a formar part d'aquesta comunió tribal que et fa creure en la humanitat i amb la possibilitat de superar la proposta capitalista de vida". Així i tot, també apunta críticament que "més enllà de l'abús de substàncies, que mitjançava sistemàticament en les relacions, també era un espai on les tasques més visibles, com muntar equips de so o l'ocupació de cabina del DJ, estaven extensament masculinitzades". Ikzio, en aquesta línia, afegeix: "Hi ha molts aprenentatges que hem fet els que fa temps que som en això i que podem transmetre als que comencen, tant a escala organitzativa, tècnica, artística, legal o de consum, com cuidar-nos els uns als altres. Amb els anys, el moviment ha anat creixent i evolucionant i ara és més madur que als inicis".

"Des que va acabar el confinament, la repressió ha augmentat, sobretot en festes familiars petites", explica Pol, que prefereix mantenir en l'anonimat el nom del seu col·lectiu. "Per això ens agrupem amb altres col·lectius per organitzar-les -afegeix- per l'infraestructura i per dur a terme gestions com abandonar els espais amb seguretat o protegir els equips. Perquè com més gran és la festa, la policia menys s'apropa". Pol explica que diversos col·lectius dedicats a les free parties de nova generació estan organitzant festes solidàries, oferint assessorament legal i suport econòmic per a causes antirepressives i en suport a altres lluites socials. Aquesta nova fornada de l'escena també intenta incorporar algunes de les mancances que detectaven en anteriors generacions raveres: "moltes festes s'han polititzat, amb caixes de resistència, punts d'informació sobre el consum de substàncies o la incorporació de punts liles amb una mirada interseccional, transfeminista i antiracista", observa. Tot i això, reconeix que "encara hi ha un biaix de gènere, com el protagonisme d'homes que dominen aspectes tècnics, com l'electricitat o els equips de so, i dones i identitats dissidents que porten temes de decoració, seguretat i cures".

Trenta-cinc anys després, tot i la marginació i hostilitat per part de la cultura oficial, les free party continuen bombejant sons de llibertat i bogeria. I, tal com conclou el periodista musical Nando Cruz, "poden ajudar a despertar la consciència que, als consumidors, els espais culturals no sempre ens han de venir donats, sinó que podem crear i organitzar aquestes experiències col.lectives. I, sobretot, ens poden ajudar a entendre i posar en pràctica els conceptes de responsabilitat i corresponsabilitat. Els espais d'autogestió impliquen més llibertat, però també més respecte cap a tothom i cap al mateix espai que s'habita". ●

Una veu nòrdica fantasmal i suggerent

LA RECOMANACIÓ D'**ANUN JIMÉNEZ**

El primer dijous d'octubre, com és habitual, l'Acadèmia Sueca va obrir la gran porta blanca per anunciar-nos el guanyador del Premi Nobel de Literatura: László Krasznahorkai. Aquesta notícia sempre convida les llibreteres a revisar mentalment quins han estat els guardonats i guardonades dels darrers anys. L'any passat, el premi va ser per a la coreana Han Kang, el 2022 per a la meravellosa Annie Ernaux i el 2020 per a la poeta Louise Glück, per citar algunes de les darreres guanyadores que més s'han celebrat a La Ciutat invisible. L'any 2023 el va guanyar el noruec Jon Fosse (Haugesund, 1959), un escriptor que fins fa unes setmanes no havia llegit. De manera fortuïta em va arribar a les mans *Vaim*, la primera novel·la escrita per Fosse després d'obtenir el Nobel, i de seguida em vaig sentir atreta per la seva manera poc convencional de narrar les històries. Fosse fa servir la veu del personatge des del qual escriu i transmet la sensació d'estar al centre de la seva ment, aconseguint així una estreta comunió amb el lector.

Vaim, primera entrega d'una trilogia sobre la localitat fictícia que li dona títol, parteix d'una anècdota mínima. És la història de Jaitger, qui, una tarda d'estiu, navegant amb la seva barca, arriba a Bjorgvin des de Vaim per comprar fil i agulla. El punt de partida és ben senzill, però no ho és tant la manera com Fosse s'endinsa en el cap de Jatgeir. O sí. Perquè ens submergeix en la ment d'un home senzill que ens parla de coses senzilles, especialment del record del seu amor adolescent, l'Eline, que dona nom a la seva barca. La segona part de la història ens l'explica Elies, l'únic amic d'en Jatgeir (els personatges de Fosse són solitaris i tenen pocs amics), una amistat que, com anirem llegint, va més enllà de la mort. La darrera part ens endinsa dins el cap del pescador de l'illa de Sartor, Olav. Aquests tres relats s'entrellacen i fan aflorar la història d'Eline, una dona extraordinària i enigmàtica de la qual acabem sabent menys del que ens agradaria (potser haurem d'esperar als pròxims volums de la trilogia?).

El fil de la història va i ve com les onades del mar del Nord, amb un llenguatge repetitiu, circular, fins i tot obsessiu, com moltes vegades són els pensaments. Fosse fa ús del flux de consciència de manera excel·lent i sostinguda, fent palès el que no es diu, el que s'escolta entre línies i les onades a la vora del port, deixant entreveure el món sobrenatural i misteriós que ens envolta, l'aura fantasmal que ens sobrevola i que dota el relat d'un to melancòlic, reflexiu i espiritual. Aquesta prosa gairebé musical (Fosse ha escrit també el llibret d'una òpera) ens fa ballar en comunió íntima tant amb els personatges com amb la naturalesa abissal i omnipotent del paisatge dels fiords noruecs. Es diu que la literatura de Fosse és exigent i difícil, però jo m'he trobat com si la seva escriptura m'acaronés, com si entrés en un mantra del qual no era capaç de sortir. I m'ha portat a una manera de llegir de la qual feia temps que no gaudia. Llegint a Fosse m'han ressonat altres obres de la literatura europea: *El Malogrado* de l'austríac Thomas Bernhard (Alfaguara, 2011), i *Una família en Bruselas* de la belga Chantal Akerman (Tránsito), autories que ens permeten arribar als llocs més amagats i foscos de la seva ànima, tot endinsant-nos en el pensament dels seus personatges. El vessant misteriós i sobrenatural de *Vaim* també ens connecta amb les històries il·lustrades de la Laura Pérez a *Ocultos* (Astiberri, 2019).

Jon Fosse escriu en nynorsk, una llengua minoritària que només parla el 12 % de la població de Noruega, de la qual n'és un gran defensor. És el primer autor a guanyar el Nobel que escriu en aquest idioma. Meritxell Salvany ha estat l'encarregada de la traducció magnífica del nynorsk al català, com també d'altres obres de l'autor: *L'Ales a la vora del foc* (Galaxia Gutenberg, 2023) i *Matí i tarda* (Nórdica, 2024). Al catàleg de Galaxia Gutemberg també podem trobar *Blancor* (2003), traduïda per Carolina Moreno Tena. *Septologia* (2022), la gran obra de l'autor noruec (tres volums que sumen gairebé vuit-centes pàgines), va ser publicada en castellà abans de guanyar el Nobel per l'editorial independent De Conatus.

Fosse practica amb èxit tots els gèneres literaris. La seva poesia, una altra manera d'apropar-nos a l'autor, està editada en castellà per Sexto Piso. També és un excepcional dramaturg que, tal com ha destacat l'Acadèmia Sueca, es caracteritza per la innovació en les seves obres teatrals. El mes de maig, al Teatre Lliure, sota la direcció de Ferran Utzet, tindrem l'oportunitat de gaudir d'*El Fill*.

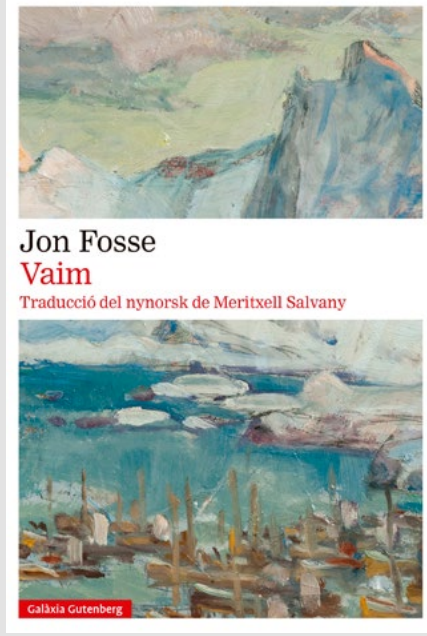

NARRATIVA
Vaim
Jon Fosse
Traducció del nynorsk de Meritxell Salvany
Galaxia Gutenberg, 2025
160 pàgines

LA CIUTAT INVISIBLE

Anun Jiménez és una de les llibreteres de La Ciutat Invisible, projecte que va aixecar la persiana el juliol de 2005 com a llibreria crítica del barri barceloní de Sants. Arrelada i partícip de la vida política i social santsenca, la seva voluntat és oferir un catàleg ampli amb diferents perspectives que contribueixin a la construcció i la consolidació del pensament crític, la cultura cooperativa i les pràctiques comunitàries. Des del 2020 la podeu trobar a La Comunal, l'espai cultural cooperatiu que es construeix amb altres projectes de l'economia social i solidària de la ciutat.

L'HELIOGÀBAL I LES ÚLTIMES NITS LLIURES DE BARCELONA

TEXT: **JORDI BELTRAN GIMENO**
IL·LUSTRACIÓ: **MICHELLE REDON**

En l'escena musical i d'oci de la Barcelona postolímpica encara hi havia espais i propostes que resistien la mercantilització de la cultura que s'imposaria en les dècades següents i alimentaven una escena més permissiva i imprevisible, als antípodes de la ciutat del Pla Endreça. L'Heliogàbal, local de Gràcia nascut fa trenta anys i encara supervivent, en fou un dels grans emblemes

Som al 1995. Acabem d'encetar l'any. El 10 de gener, tot just acabades les vacances de Nadal, mentre la mainada torna al col·le, el rei Joan Carles I i l'expresident dels Estats Units Jimmy Carter obtenen el Premi de la Pau de la Unesco. Fer una mica de recerca ens recorda que sempre ocorren coses, de tota mena. La ciutadania del Quebec decideix per un escàs marge (50,58 %) que continuarà sent una província del Canadà. Hi ha anys fatídics i anys memorables. Cada any mor algú que estimem per alguna o altra raó, com és el cas, aquell 1995, d'Ovidi Montllor, Lola Flores o Patricia Highsmith; o els Negu Gorriak, que anuncien la seva dissolució. El 1995 també s'inaugura el MACBA, el museu d'art contemporani que s'erigeix, impertinent i controvertit, al mig d'una plaça del barri del Raval de Barcelona. Mentrestant, en algun edifici de Nuremberg, la Societat Fraunhofer tria el nom "mp3" per a un nou format d'àudio digital comprimit.

Els temps sempre canvien, que diria aquell. El britpop s'ha consolidat com a gènere musical més enllà del Regne Unit, als Estats Units, 2Pac treu el seu *Me Against the World* i els NOFX visiten la sala Zeleste per presentar el seu meravellós *Punk in Drublic*; mentrestant, al barri de Gràcia, Memi March i Paolo d'Antonio, s'"inventaven", parafrasejant al poeta Enric Casasses, un local anomenat Heliogàbal. Aquest bar, que va néixer amb ànima bohèmia i esperit d'autogestió va consolidar-se anys després com un espai amb música en directe, amb una programació sòlida; un espai que aquest any pot dir amb la boca ben plena que fa trenta anys.

Quan em van dir que l'*Helio* –així el sol anomenar la gent que el freqüenta– en feia trenta, em van semblar pocs. No va ser fins a principis del segle XXI que el vaig començar a sovintejar, però el local ja respirava de la manera que ho fa un animal mitològic. Podem parlar d'altres bars i sales barcelonines de finals dels noranta, que encara existeixen; de l'Elèctric Bar o de l'Alfa, també a Gràcia, però aquests ja desapareguts; desapareguts com La Hamsa o el Garatge Club, de la qual m'agrada molt com Nando Cruz, periodista musical, em descriu la seva ubicació: "aleshores es tractava gairebé d'un extraradi de Barcelona". I entenc que no ho diu perquè sí, sinó perquè aquesta sala, temple durant uns anys d'una escena musical molt concreta, es trobava a un Poblenou avui convertit en l'epicentre de certa modernor barcelonina, amb edificis plens d'expats que hi viuen i hi treballen. I el que li pregunto, justament, és quins són els locals que troba a faltar, però més que d'un lloc en particular, Cruz em parla de certa llibertat. Aquesta paraula és meva, no surt de la seva boca, que consti. Ell ho diu així: "Els concerts no tenien unes restriccions tan marcades com ara. Avui, la sala ha d'acabar tant sí com no a tal hora, per començar la sessió de nit. Llavors no sabies ben bé quan començava ni quan acabava el concert... I una altra cosa que trobo a faltar és el volum. La reglamentació del volum que fa que sigui més previsible tot plegat".

De tot això en parlo també amb Artur Estrada, un dels responsables de la programació de la sala VOL i el festival BAM, mitjançant el segell L'Afluent, i també de vertebrar la programació musical de l'Heliogàbal a principis dels 2000. M'explica tots els problemes que van començar a patir a partir de cert moment, quan ja feia uns anys que hi programava: "A l'Helio ja hi havia programació quan vaig entrar, i sempre s'havien fet concerts, i no passava res... Fins que no va venir un veí no es va començar a filar prim amb el tema de llicències a partir de queixes i denúncies".

El context del segon lustre dels noranta ens presenta una Barcelona amb uns Jocs Olímpics recents, amb les seves conseqüències urbanístiques, les seves afectacions en els desplaçaments, que feien de la ciutat un escenari propici per a tota mena d'assajos i documentals socials i sociològics, i per a anàlisis constants de la pèrdua d'identitat que avisaven d'una incipient gentrificació. Tanmateix, no tot era depressió. Hi havia esquerdes per on lluitar. Segons que explicava Jesús Rodríguez al llibre *Habitar la trinxera* de Joao França (Octaedro, 2018), el 1995, quan era un estudiant de Geografia, ja s'estava coent el que seria "l'època daurada". I afegeix: "El carrer era nostre i ens menjàvem el món. Va ser l'època en què les okupacions es podien fer sense pràcticament conseqüències".

En efecte, l'any següent, el 1996, van tenir lloc dues okupacions icòniques gairebé simultànies: la de l'antic Cinema Princesa de la Via Laietana i la de la fàbrica Hamsa del barri d'Hostafrancs. Barcelona no és clar si era una festa, però alguns érem adolescents i no sabíem res de llicències ni permisos. Vist des de la perspectiva d'avui, que tot sembla tan compartimentat, amb el Pla Endreça del govern de Collboni com a màxima expressió, aquell final de segle i certa inèrcia posterior semblava, efectivament, una festa. Una festa on els macrofestivals encara no havien trobat el seu espai.

Però aquesta crònica no vol fonamentar-se en sentimentalismes i ens agradaria afirmar que hi ha coses que no canvien: ja se sap, l'infern són els altres. A finals dels noranta tot anava més lent, per descomptat.

> Als anys noranta tot anava més lent, costava més assabentar-se del que passava a la ciutat, la ràdio i les revistes eren la via per estar al corrent dels concerts, quan no els cartells que les programadores penjaven a les tendes de discos del carrer dels Tallers

La comunicació anava més lenta, ens assabentàvem més tard de tot. Però, per altra banda, saben que passaria alguna cosa el mateix dia, ja s'era a temps d'anar-hi. És el que diu Nando Cruz: "Quan encara no era periodista, els canals de comunicació que feia servir per estar al corrent dels concerts eren la ràdio, les revistes... i recordo anar al carrer Tallers, no només a comprar discos sinó expressament a veure els cartells que els promotors dels concerts penjaven, que eren la font d'informació principal. Però és que encara ho són, i per què? Perquè hi ha concerts que els promotors no tenen diners ni eines per promocionar-se en altres llocs i les parets continuen sent una font molt important".

No és casualitat que Cruz comencés el 2019 una secció a *El Periódico* anomenada "Altres escenaris possibles", en la qual reivindica(va) els espais alternatius on passen coses, més enllà de l'hermetisme i la tendència a l'homogeneïtzació hipercapitalitzada de la majoria dels festivals i promotors associats. El periodista afegeix: "No crec que ara es facin menys concerts, i que la gent pensi en els concerts com a espais per socialitzar. Penso que això ha passat tota la vida, però sí que crec que cada cop hi ha més gent que pensa en l'espai com a lloc per socialitzar... i que tots aquests diners que t'estalvies comprant música es gasten anant als concerts i és possible que el públic, en aquest sentit, hagi canviat".

Artur Estrada, quan ja estava a punt de tancar aquesta crònica, m'escriu per dir-me que hi ha dues paraules clau que vol afegir si parlem de finals dels noranta. Una d'elles, precisament, és "volum", que no casualment ja comentava Cruz i que convindrem està estretament relacionada amb els decibels, una unitat de mesura que permet aplicar una normativa. Però, aleshores, estem parlant que en aquells anys no es respectava tant el descans del veïnat, és això? En qualsevol cas, celebrem que locals com l'Heliogàbal facin trenta anys, que se n'hagin sortit. Celebrarem que llocs com El Pumarejo, a l'avinguda del Carrilet de l'Hospitalet de Llobregat, mitjançant un crowdfounding que ja està en marxa, pugui fer les obres necessàries per complir la normativa i que concerts i altres esdeveniments puguin tenir-hi lloc; celebrem, per descomptat, que a espais com la Meteoro, amb la seva arriscada programació, encara s'hi pugui passar calor. Enyorem les sales que van desaparèixer, sí, però celebrem les que encara romanen i les que vindran, que la cosa no va de ser pessimista. L'altra paraula que Estrada volia afegir era "hospitalitat".

Els llocs mítics ho són perquè s'expliquen. S'expliquen i es recorden. I després es tornen a explicar. I de mica en mica, a foc lent, va quallant la història, es va prenent forma l'emblema. Com una d'aquells adhesius que et posen a les portes dels locals determinades revistes de tendències: un segell de qualitat. I si fem una cosa? I si agafem els noranta o els finals dels noranta i acordem que es tracta d'un lloc? Podríem considerar un temps com un lloc mític? Estrada parla de "l'esperit dels noranta", i m'ho explica com si aquest concepte, categoria o *lloc* no fos un

pensament fruit d'una pregunta acabada de fer; m'ho explica com si realment ja ho hagués pensat abans: "Podríem dir que era una mica això: hi havia moltes gires internacionals de molts grups i molt bons, amb els quals interactuaves directament i creaves uns vincles que encara duren fins avui. Ara, per l'aniversari del segell BCore ve gent de Chicago, de qui hem conegut la seva família o ells han conegut la meva... Hem anat allà, als Estats Units a tocar, i se'ns ha cuidat de meravella. I això era un ecosistema d'aquella època".

M'ho explica mentre recorda com giraven amb Aina, banda clau per entendre l'escena hardcore i, sobretot posthardcore, de Barcelona d'aquells anys: "A Barcelona en aquell moment, com a banda de BCore que érem hi havia quatre o cinc espais on havies de tocar tant sí com no, com el Garatge, el Magic, el Bing Bang, el Sidecar... Després també podies fornar part d'altres circuits com eren els casals, els espais joves, els ateneus, com el de Vallcarca... I també La Reina d'Àfrica, la Hamsa... Espais més semblants als gaztetxe del País Basc. Per a nosaltres van resultar ser un aprenentatge extrem, la manera que tenien d'acollir... en fi". Si Jesús Rodríguez parla de finals dels noranta com a "època daurada" i que els carrers eren "nostres", Estrada ens ve a dir que l'esperit dels noranta és un lloc i aquest lloc és tot hospitalitat i s'assembla a un gaztetxe. ●

Resisteix, joc

El llenguatge infantil és l'expressió més pura de la resistència, del desig de construir fins i tot quan tot s'ensorra. I un antídot contra la justificació de la barbàrie amb la memòria que avui, de nou, sentim. No surt res de bo quan només mirem enrere

TEXT: **CARME ROIG CANAL**
FILÒSOFA I FILÒLOGA

IL·LUSTRACIÓ: **NIL MORIST**

"És la fulla més petita de l'univers." "És el núvol més gran del món." "És la pistola més ___ del món." Arriba un moment en la vida de tot ésser humà que es deixa de fer servir aquest tipus de llenguatge: avorreix el món, avorreix la seva admiració imaginativa primigènia. Perd la fascinació per allò que l'envolta per dos motius principals: o bé per repetició, o bé per una espècie de desgana generalitzada. Perd el desig de descobrir, de construir i, per tant, es genera una distància entre el subjecte i l'entorn. És aleshores quan, buscant una nova manera de relacionar-se i d'estar en el món, inventa la guerra i la violència, quan ja no li queden paraules. S'ha fet tan gran la distància i ens queda tan lluny el desig i la fascinació que, des de la nostàlgia que suposa no poder gaudir mai més de la mateixa manera del món, ens tornem capaços d'exercir la més cruel de les violències. I a més a més, com que, en el fons, sabem que el seu motiu és tan absurd com la plorera d'un infant quan li treuen un caramel, tenim el valor de justificar-les amb relats reconstruïts i parcials que teixeixen el que, culturalment, anomenem "memòria". Mirem enrere perquè no sabem com mirar més endavant. Construïm la memòria perquè hem destruït el desig. Els humans matem perquè ens hem avorrit de nosaltres mateixos.

Lorca parlava del "duende" i Pascoli del "fanciullino". Són les veus que resisteixen al tedi, l'art. Els ecos d'aquests éssers s'entremesclen en el llenguatge violent generant una espècie de "caos lingüístic". La sorpresa de l'últim exemple enfront dels dos primers resideix en la distorsió de la realitat lingüística que evoca, perquè, malauradament, no ens sorprèn que hi hagi infants a les guerres.

Aquest passat mes de juny, al festival La Sal del Masnou, Mikel Ayestaran –periodista i autor d'*Històries de Gaza* (Península, 2025)– va explicar la història de dos infants palestins que van barrar el pas del cotxe en què ell estava. A ningú dels presents no va sorprendre que hi hagués infants en un camp de refugiats. Forma part de la guerra. El que sí que va sorprendre és com van interposar el seu llenguatge enmig de l'idioma de la violència: no deixaven passar el cotxe perquè era el seu terreny de joc. Només volien jugar, resistien per al i a través del joc. Aquest gest, aparentment ingenu, és un recordatori que fins i tot enmig del desastre, el joc manté viva la possibilitat de significar el món d'una altra manera. La llengua dels més petits és la llengua més pura de la resistència, del desig de construir. D'aquí neix la tendència dels poetes de la infància amb els seus "duendes" (vinculats amb la intuïció) i els "fanciullinos": no hi ha resistència sense somni, sense la imaginació de noves possibilitats. I és molt clar qui són els únics capaços de proporcionar-les.

No obstant això, malgrat el que proposava el poeta Giovanni Pascoli, no podem imitar, com a tal, la mirada de l'infant. L'infant juga i vol jugar per sempre, i creu decididament en aquest somni del "sempre". L'humà adult, en canvi, no pot imitar el joc infantil perquè és conscient de la seva pròpia caducitat (la mateixa que l'ha fet avorrir). Però proposo una alternativa esperançadora: com que no podem copiar la seva mirada, podem optar per captar-ne el producte, el seu llenguatge. En tant que activitat mimètica, és més senzill fonamentar-la en el que és pràctic, en el correlat real, en la sorpresa que ens genera la immersió del seu llenguatge en la trista realitat del nostre. Com si féssim teatre i ens aprenguéssim un guió.

Fa uns mesos, a l'exposició del CCCB de Barcelona "En l'aire commogut…", comissariada per Georges Didi-Huberman, vaig poder sentir aquesta citació: "Crec en la mort de la memòria i en la resurrecció dels desitjos". La resurrecció del desig només pot ser expressada mitjançant el llenguatge del joc, que dota de vida a allò que l'envolta, que construeix. Quan l'ésser humà creix i deixa d'emprar aquest llenguatge, mata el desig i fa néixer la memòria: s'estableixen relacions causals i racionals que narren la nostra història (i, aparentment, li atorguen un sentit). Però, tanmateix, sense llenguatge del desig, la nostra història acaba morint amb nosaltres i amb la nostra caducitat. Aquesta és la veritable guerra.

Un exemple meravellós d'aquest extermini propi el va retratar Roberto Rossellini a la pel·lícula *Alemanya, any zero* (1948). La història d'Edmund, un nen de 12 anys que es veu obligat a treballar per sostenir el nucli familiar en una Berlín en runes, resulta una mostra molt eloqüent i paradigmàtica de com són capaços d'entrellaçar-se i expressar-se aquests dos llenguatges fins a les últimes conseqüències. En el relat, hi observem el trànsit lingüístic del nen, que lluita constantment entre la violència que l'envolta i els

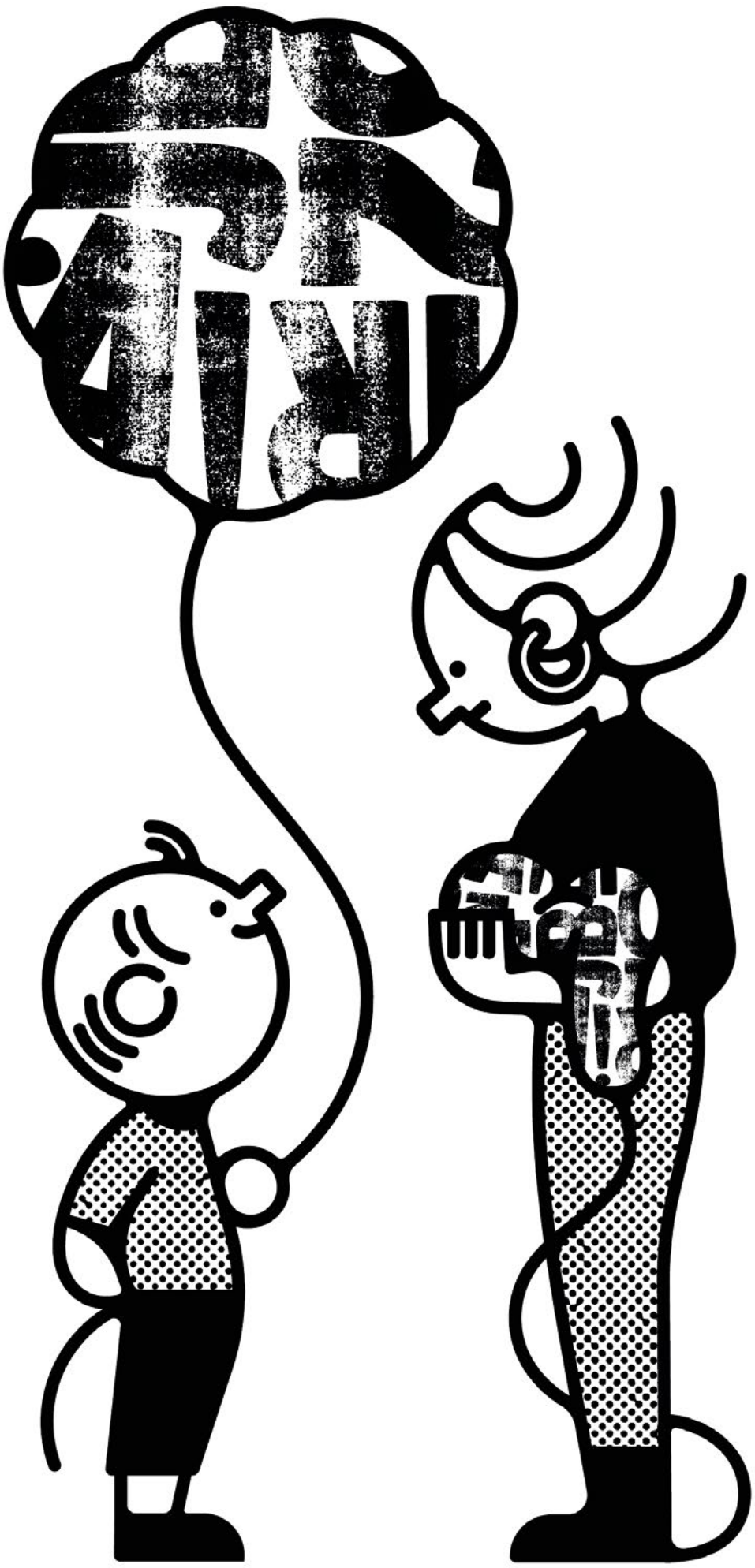

llampecs de la imaginació pròpia de la infantesa. Abocat a una vida que no li pertany, Edmund busca incessantment refugis on poder continuar sent infant: la figura d'aquell antic "professor" com a mostra de la necessitat de directrius, la innocència amb què l'estafen i l'enganyen quan intenta formar part del món dels joves o la por de tornar a una casa que l'empeny a una vida que no li correspon després de passar tota la nit a fora.

Aquesta dualitat interna (adult-infant) que suposa la pèrdua radical del llenguatge propi, el qual es redueix a mesura que s'enverina de la violència de l'idioma extern, configura un subjecte desarrelat i desconcertat que es condueix a si mateix a la transgressió de qualsevol mena de limitació o estructura teòricament lògica precedent. Per tant, a la creació de subjectes socials tan profundament escindits que poden ser capaços d'arribar a tota ultrança a cometre la barbàrie més absoluta perquè se'ls ha usurpat l'idioma útil per distingir entre el bé i el mal, entre construir i destruir.

> La resurrecció del desig només pot ser expressada mitjançant el llenguatge del joc, que dota de vida a allò que l'envolta, que construeix

Les últimes escenes del film retraten a la perfecció aquesta derrota del subjecte. En primer lloc, la imatge d'Edmund, que juga entre les runes de Berlín, una vegada ha comès l'acte brutal que materialitza la derrota del primer dels dos elements que l'esquerden com a subjecte, això és, adult-infant (memòria-desig). La mort física del llenguatge de l'adult, representada pel pare, és la superació de la violència imposada, que es plasma en el posterior joc "alliberador" de l'infant, a la xarranca i a fer equilibris entre els enderrocs (imatges que, pràcticament, no apareixen abans). En segon lloc, el moment en què intenta unir-se al joc de pilota d'uns altres nois amb què topa per casualitat, que li refusen la proposta perquè, en certa manera, és massa gran per jugar amb ells i massa petit per ensenyar-los res. I, en tercer lloc, el trànsit de l'escena de la casa en runes i la pedra que té forma de pistola, amb què "juga" a engegar-se un tret al cap i a desafiar-se en dol amb la seva pròpia ombra. Tot plegat, barrejat amb els *tobogans* amb els quals baixa d'un pis a un altre de la casa i amb les pedres que llença a la finestra del davant, gamberrada històricament típica de la infantesa. Aquests darrers instants simbolitzen la derrota definitiva del segon element de l'escissió interna, l'infant al qual se li ha arrabassat del tot la seva forma d'expressió naturalment intrínseca. Un infant no hauria de jugar mai a engegar-se trets al cap. El suïcidi del subjecte físic representa la inconsistència d'aquesta dualitat, la brutalitat de les possibles barbàries que és capaç de cometre una criatura quan se li arrenca el desig.

La història d'Edmund és avui un precedent a tenir en compte quan ens enfrontem, com a societat, a tots aquells infants que s'han vist obligats a resistir a través del seu idioma propi, davant del silenci extern; que s'han vist obligats a continuar jugant i -mitjançant aquest joc- construir l'alfabet que teixirà la seva memòria: una memòria que no miri enrere per destruir, sinó per recordar que cal continuar desitjant. I val més que intentem comprendre'n el vocabulari, perquè aquesta és una història que no pot acabar amb la nostra caducitat com a espectadores -com sembla que hagin fet algunes del segle passat.

Si volem lluitar de veritat per construir el nostre futur i el d'aquests infants, no podem perdre el llenguatge del "fanciullino" que li van furtar a Edmund. Si tenim la sort d'estar en un context de relativa pau, pensem una mica més enllà i intentem aprendre -de nou- l'únic idioma que valdrà la pena parlar si hi torna a haver guerra (que és, en definitiva, la mostra del fracàs de tots els altres). A les guerres hi ha infants - malauradament-, però fora d'elles també. I, enmig de l'encreuament de memòries adultes i individuals atrafegades per la feina i les preocupacions del dia a dia, sembla que estiguem lluitant perquè desapareguin.

És una declaració d'intencions: escoltar allò que prové dels més petits i deixar que el seu idioma guanyi terreny al nostre. Que ens recordi que, per construir, cal imaginar i desitjar. Són ells els qui han nascut per a resistir, tot i que amb el temps també se n'oblidin. ●

Els pressuposto representen una m

EN POLÍTICA PÚBLICA, EL NOM NO FA LA COSA

Fa 35 anys, a Porto Alegre, es va celebrar la primera experiència d'uns pressupostos participatius. Aquella innovació democràtica, nascuda en un context d'escassetat de recursos i desigualtats, es va considerar exemple de justícia social i democràcia directa. Des d'aleshores, prop de 10.500 edicions arreu del món demostren que donar veu a la ciutadania per decidir on destinar part del pressupost públic és una política consolidada, i també fonamental per enfortir la cultura democràtica d'una comunitat. D'això han d'anar uns pressupostos participatius: de contribuir a l'articulació i a l'enfortiment comunitari.

A Barcelona, aquest model es va posar en marxa durant el segon mandat de Barcelona en Comú. Malgrat que enmig del procés va irrompre la pandèmia i es va haver de rebaixar la dotació econòmica inicial de 75 a 30 milions d'euros, la primera edició de pressupostos participatius va superar totes les expectatives. La participació ponderada va ser superior a la de ciutats com Madrid, Lisboa o Nova York, i Barcelona es va situar com a referent internacional en polítiques públiques d'innovació democràtica.

Precisament, el principal èxit d'aquella primera edició va ser l'empoderament ciutadà durant tot el procés. Hi va haver una gran quantitat de propostes per ampliar la xarxa de carrils bici i moltes associacions de famílies d'alumnes (AFA) van participar-hi per reclamar entorns pacificats. El projecte més votat va ser el d'un camp de criquet, liderat per dones joves del Raval, filles de la comunitat pakistanesa, una altra bona mostra de l'empoderament ciutadà i del disseny inclusiu del procés.

Fa uns mesos, a Barcelona es va acabar la fase de votació de la segona edició. Una segona edició criticada per diverses organitzacions que hi han participat, amb denúncies de manca d'ambició política i falta d'ampliació (ni tan sols actualització) de la dotació econòmica. En aquest sentit, sense compromís pressupostari ni criteris clars, els mecanismes de democràcia directa corren el risc de convertir-se exercicis simbòlics i, per tant, d'alimentar (encara més) la desconfiança de la ciutadania vers les institucions.

Pel que fa a la dotació pressupostària, Barcelona en Comú va instar al PSC a recuperar els 75 milions de la primera edició. Tots els grups municipals van votar-hi a favor, excepte el PSC, PP i els nazis.esp de Vox. Com a resultat, hem tornat a tenir uns pressupostos participatius amb els mateixos recursos econòmics "minvats" per la pandèmia.

A això s'hi afegeixen unes bases poc clares, amb categories tan àmplies com "millores en l'espai públic". Aquesta amplitud -que de vegades és ambigüitat estratègica-, segons denuncien algunes organitzacions, ha permès vetar projectes per motius polítics disfressats de criteris tècnics. Entitats veïnals, diverses AFA i altres col·lectius van denunciar arbitrarietat i manca de diàleg, i van arribar fins i tot al síndic de greuges. Altres organitzacions socials i del teixit associatiu van assenyalar críticament que alguns projectes presentats havien de ser assumits directament per l'Ajuntament i no passar pel procés de pressupostos participatius, sobretot els relacionats amb millores en la via pública o en infraestructures de centres educatius, com ara en climatització i accessibilitat, que són drets universals.

Tot i això, les pulsions democràtiques de la ciutat són àmplies, diverses i profundes, i una vegada més, el full de ruta institucional es va veure desbordat. La participació en aquesta segona edició va augmentar un 20 %, fins als 89.500 participants. És precisament aquest desbordament democràtic el que dona sentit a l'eina.

La pregunta que ens hem de fer és si aquesta segona edició de pressupostos participatius a Barcelona ha servit per enfortir comunitats. La resposta no és senzilla i és normal que es generin dubtes i inquietuds. Els pressupostos participatius poden i han de ser una escola de democràcia, per a la ciutadania i també per a les institucions. No només pels seus resultats finals, sinó i sobretot pel teixit i el múscul comunitari que se'n genera.

Aquest mecanisme de democràcia directa representa una millora democràtica si es desplega amb unes bases rigoroses i garantistes, si ve acompanyada d'una dotació pressupostària digna, si estableix fases vinculants i transparents, si està dissenyada des d'una perspectiva inclusiva i si els mecanismes de retorn i d'avaluació són exigents i sistemàtics.

En política pública, el nom no fa la cosa, i Barcelona mereix polítiques públiques de participació que estiguin a l'alçada de la cultura democràtica i el múscul comunitari de la ciutat, tradicions que formen part del seu ADN. ●

BRU AGUILÓ
ASSESSOR EN INNOVACIÓ DEMOCRÀTICA

os participatius illora democràtica?

NO HAN DE LIMITAR ALTRES FORMES DE PARTICIPACIÓ

Des del moviment veïnal sempre hem reivindicat més i millor participació en les decisions que transformen la ciutat, perquè la considerem l'extensió de casa nostra. És l'espai públic on ens relacionem, és el transport que fem servir per arribar a tot arreu, són les escoles on ens hem educat o les que eduquen els nostres fills i filles, són els comerços on ens proveïm de tot el que necessitem i és on gaudim de la cultura. Qualsevol mesura que ens permeti opinar sobre com ha de ser la nostra ciutat i poder incidir en les decisions públiques és benvinguda.

Ara bé, no totes les formes de participació tenen la mateixa qualitat ni poden servir per a qualsevol cosa. Cada objectiu ha d'assolir-se amb el procediment adequat i la seva relació ha de tenir coherència. Per això, no n'hi ha prou amb parlar de participació de manera genèrica. Creiem que cal concretar per a què (l'objectiu), el com (el procediment) i veure si funciona.

Les diverses formes de participació, si es du a terme correctament, poden ser un instrument contra la desafecció política, poden millorar l'eficiència de les polítiques públiques i, fins i tot, poden millorar la capacitat d'incidència política dels sectors socials més desafavorits. Però s'ha de tenir en compte que hi ha grups amb un considerable poder d'incidència en la vida política, econòmica i social i altres grups que no en tenen tanta. Per tant, també hem de considerar com facilitem la participació d'aquells grups socials que no tenen aquesta capacitat per ells mateixos.

De vegades, més democràcia no va acompanyada de més justícia social. La capacitat d'organització per aconseguir el vot en qualsevol elecció o consulta en determina el resultat, i no totes les classes socials estan en igualtat de condicions. Per tant, cal garantir també la igualtat d'oportunitats amb mesures addicionals. Perquè un procés participatiu millori el sistema democràtic, cal que tingui ben "sincronitzats" els objectius, els procediments i que tingui en compte els sectors de la població amb menys recursos.

En el cas del model de pressupostos participatius de Barcelona, veiem que, per diverses raons, no acaba de fer-se realitat el potencial positiu que tenen. Han sorgit moltes crítiques sobre els procediments com, per exemple, que han esdevingut una façana de propaganda política que no compleix els seus objectius, que bloqueja iniciatives veïnals, que els projectes proposats es fan realitat massa lentament i que s'exclou la ciutadania de decisions importants quan es modifiquen els projectes finals. Algunes entitats veïnals han presentat queixes davant de la Sindicatura de Greuges, assenyalant que, malgrat la participació, hi ha propostes que no prosperen i no per raons tècniques, sinó polítiques.

També hi ha crítiques sobre la igualtat d'oportunitats com, per exemple, el fet de no haver tingut prou en compte la bretxa digital que pateix bona part de la població més desafavorida, o que algunes minories amb alta capacitat propagandística aconsegueixin que guanyin projectes, deixant-ne fora d'altres que afecten molta més gent, sense que aquesta pugui intervenir.

En relació amb els objectius, també hi ha observacions. Els projectes estan limitats al fet que només impliquin inversió i no cap altra despesa periòdica o regular. És a dir, no es poden proposar serveis de suport social a llarg termini, encara que un barri els necessiti més que instal·lar uns fanals o una font. La quantitat de diners a repartir també fa que les iniciatives hagin de competir entre elles en comptes de complementar-se. En l'última edició a Barcelona s'han presentat una quantitat considerable de projectes similars, com carrils bici o pacificació urbanística d'entorns escolars, que no estaven previstos en els Plans d'Acció Municipal o de Districte (PAM-PAD), i la ciutadania els ha reclamat per la via dels pressupostos participatius.

Aquesta última experiència posa precisament de manifest la mancança de processos participatius en la confecció del PAM i dels PAD. Els pressupostos participatius no haurien de servir per substituir altres formes de participació col·lectiva, mitjançant altres procediments, en relació amb els pressupostos i projectes globals dels ajuntaments. ●

MIQUEL BORRÀS
PRESIDENT DE LA FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS VEÏNALS DE BARCELONA

EL RELAT DE **JOANNA UREÑA PERPIÑÁ**
IL·LUSTRACIÓ: **MARC LONGAN**

Com una mena d'estelleta

La Rita arriba a la plaça en una furgoneta negra amb les finestres tintades. Tard i de mal humor. Ve directament de l'after.
Al seu pas, una desena d'auxiliars, tots vestits de negre, marquen el camí. –Ha arribat.
–Ho porto.
–Està pujant.
–Em diuen que ha estat impossible complir la proposta. Que has arribat cinc hores tard.
–I què fem? Un altre cop?
–Escolta: No m'escalfis!
La Rita no es treu les ulleres de sol fins que és al camerino. Revisa amb ulls de sentinella el desplegament que hi ha a la taula davant del mirall. A la boca, es posa un grapat de nous de Macadàmia.
–Escolta. I això?
El bullici de gent es congela i a la sala ningú no diu una paraula. Com un joc recargolat, el primer que parli en té la culpa. Tots els ulls apunten a l'ampolla que l'Olívia sosté a l'aire amb delit.
De sobte, al camerino, entra mig home; l'altre mig s'ha fos pel camí. També hi entra la noia de producció. De negre, com la resta. La Rita es presenta afectuosa, carismàtica, com no ha estat des que va posar un peu al recinte i, amb la veu d'una nena que s'ha raspat el genoll, li diu a la noia el que diu sempre últimament:
–És que crec que tinc al clatell com una mena d'estelleta. No es veu, però la tinc aquí, fotent. A veure si tu, que tens ungles, pots treure-me-la, si us plau.
La noia acosta la cara al clatell de la fada i, com passa sempre, abandona el seu cos cansat de treballar i es veu en un lloc millor: L'olor dels xurros que esmorzava els diumenges amb el seu pare. L'olor dels llençols emmidonats de l'hotel on va passar la lluna de mel. El perfum Pons. La sorra que aixequen les sabates en frenar el gronxador. Popper. La gespa mullada i l'olor de pipes del *Carrer de les Marietes*. Durant cinc segons, totes les persones que flairen el clatell de la fada es transporten al moment més feliç de les seves vides. Tots els jutges de *La Voz* ho han fet. També el seu Visioterapèuta. I la seva tieta. La noia va haver de viure moments incòmodes fins a arribar a l'estelleta. El cas és que si no ho fa, no li surt la veu del cos. El bullici es descongela, la noia torna a la sala, amb els ulls inundats en llàgrimes:
–Algú pot decidir per mi si té sentit el dolor que sento? Mama, em pots dir si aquest peix m'agrada? No me'n recordo! I, em pots dir si té sentit el dolor que sento? No et pots morir, necessito que em diguis si té sentit el dolor que sento.●

SERGI MORESO

FERRAN CAPO

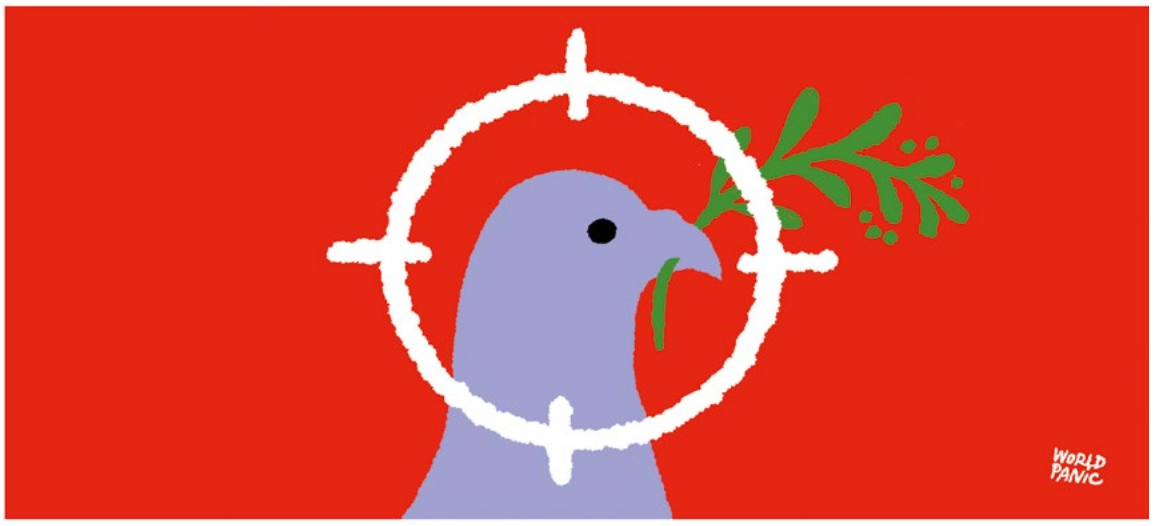

BEATRIZ HERNÁNDEZ

Agenda Directa 2026

Aconseguiu-la per 14 euros a la botiga en línia partir del 10 de novembre.

SOTA FOCUS

4-15

El monopoli israelià de l'espionatge digital burla l'embargament.

L'empresa Excem, que ha finançat el partit de Benjamin Netanyahu, és l'adjudicatària del sistema d'intercepció de les comunicacions dels Mossos.

El programari Reliant, desenvolupat per exmilitars a Tel-Aviv, és la columna vertebral de l'espionatge de la Guàrdia Civil.

Netanyahu reconeix haver maquinat la compra de la xarxa social TikTok.

L'Estat d'Israel destina una partida de 32 milions per a fidelitzar influencers afins com Pilar Rahola.

Les vacances impunes per Europa dels criminals de guerra a Gaza.

SOBIRANIES

16-21

Diomcoop, de la manta a la "fortalesa" del treball cooperatiu.

22-23

Ciutats adaptades a les inundacions que vindran.

24-25

Los sediments fluvials són vida.

26-27

Erradicar la desprotecció de les cuidadores a la llar.

28-29

Yara Harake, defensora dels drets humans: "Aturar el colonialisme israelià és una forma d'acceptar la nostra responsabilitat".

30

Tres mil·lennis de Mediterrània en un pot d'olives trencades.

LA CENTRAL

32-33

La pesca sobre gel a Letònia, amenaçada per l'escalfament global.

INTERNACIONAL

34-37

Cinema flotant que projecta l'ànima amazònica.

38-39

Sèrbia, un any de revolta des de les aules.

L'ENTREVISTA

40-45

Cheikh Drame, president de SOS Racisme Catalunya: "El racisme vol que abandonem la nostra identitat catalana".

IDEARI

46-51

Free parties amb ressò polític.

52

Jon Fosse, una veu nòrdica fantasmal i suggerent.

53-55

L'Heliogàbal i les últimes lliures de la Barcelona dels noranta.

56-57

El llenguatge infantil és l'expressió més pura de la resistència.

58-59

A debat: Els pressupostos participatius representen una millora democràtica?

60-61

Relat: 'Com una mena d'estelleta'.

directa.cat